

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХОДОЗНАВСТВА
Кафедра китайської філології

Кваліфікаційна робота з філології на тему:
Колороніми в китайській літературній мові:
лексико – семантичний аспект

Студентки групи МПкит 53-19
факультету сходознавства
денної форми навчання
з освітньо-професійної програми
Галузевий переклад: китайська мова, англійська мова
Спеціальності 035 Філологія
Хорошун Юлії Сергівни

Науковий керівник:
Д. філол. наук, проф. Валігура О. Р.

Допущена до захисту

« ___ » _____ 2020 року

Завідувач кафедри

_____	<u>Любимова Ю. С.</u>	Національна шкала	_____
(підпис)	(ПІБ)	Кількість балів	_____
		Оцінка ЄКТС	_____

Київ – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ КОЛОРОНІМІВ У КИТАЙСЬКІЙ МОВІ.....	8
1.1. Поняття кольору в різних галузях науки	8
1.2. Поняття кольору в лінгвістиці	12
1.3. Виділення основних кольорових слів у китайській мові за Вільямом Бакстером	16
1.4. Основні складові розробки універсальної теорії кольорових слів Брента Берліна і Поля Кея	19
Висновки до розділу 1	23
РОЗДІЛ 2 ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ПЕРЕКЛАДУ КОЛОРОНІМІВ У КИТАЙСЬКІЙ МОВІ	24
2.1. Семантичні особливості колороніму "білий" у китайській мові	26
2.2. Семантичні особливості колороніму "чорний" та "червоний" у китайській мові.....	31
2.3. Семантичні особливості колороніму "жовтий" та "зелений" у китайській мові.....	34
2.4. Семантичні особливості колороніму "синій" та "фіолетовий" у китайській мові.....	37
2.5. Характеристика семантичного розширення колоронімів у китайській мові.....	40
Висновки до розділу 2	46
РОЗДІЛ 3 ЗАСТОСУВАННЯ СЕМАНТИЧНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ КОЛЬОРУ У КИТАЙСЬКІЙ МОВІ	48
3.1. Визначення поняття "фразеологізм" та класифікація фразеологізмів в склад котрих входять колороніми у китайській мові.....	48
3.2. Особливості вживання жовтого кольору в китайській мові.....	56
3.3. Особливості вживання та значення червоного кольору	60

3.4. Особливості вживання кольору 青 qīng в китайській мові	64
Висновки до розділу 3	68
ВИСНОВКИ	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	73
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ДОВІДКОВОГО ХАРАКТЕРУ	78
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	79
ДОДАТКИ.....	80
РЕЗЮМЕ	87

ВСТУП

Колір – це важливий елемент природи, який впливає на результат сприйняття людиною зовнішнього світу. Спочатку колір сприймали, як щось абстрактне, але поступово словникові запаси, пов’язані з кольорами, які відповідно називаються колоронімами, почали використовуватися для опису кольорів певних речей. Згідно з класифікацією лінгвіста Бао Хуейнань (Бао, 2004, с.3360) колороніми в китайській мові діляться на три типи:

1) Основні колороніми: червоний 赤 chì, помаранчевий 橙 chéng, жовтий 黄 huáng, зелений 绿 lǜ, зеленувато-синій 青 qīng, синій 蓝 lán, фіолетовий 紫 zǐ.

2) Колороніми, що позначають кольори об'єктів: золотий 金黄 jīnhuáng, срібний 银白 yínbái, помаранчево-червоний 桔红 jú hóng, яблучно-зелений 苹果绿 píngguǒlǜ.

3) Колороніми, які позначають відтінок: світло-блакитний 浅蓝 qiǎn lán, яскраво-червоний 鲜红 xiānhóng, темно-синій 深黛 shēn dài; асоціативні назви кольорів дорогоцінних каменів 宝石 bǎoshí: смарагд 绿宝石 lǜ bǎoshí; рубін 红宝石 hóngbǎoshí; сапфір 蓝宝石 lánbǎoshí.

Колороніми досить часто мають різне культурне значення, різні конотації та асоціації. Під час перекладу, або спілкуванні китайською мовою велика вірогідність виникнення непорозуміння, якщо співрозмовник не має додаткових знань про культуру та менталітет носія мови. Досить часто при перекладі, особливо фразеологізмів, переклад колоронімів опускається, а для передачі значення використовується вільний переклад. Наприклад, 红绿灯 hónglǜdēng світлофор (дослівно, червоно зелена лампочка).

Колороніми виконують ті самі функції, що й звичайні слова. Вони виконують інформативну функцію, наприклад при описі пейзажу. Також вони мають перформативну функцію. Наприклад, 大开绿灯 dàkāi lǜdēng дати зелене світло, дозволити; 打白旗 dǎbáiqí підняти білий прапор, здатися. Говорячи про перформативну функцію, ми маємо на увазі, висловлення які виконують логічну

функцію поєднання мовлення та дії в об'єктивній дійсності (Будій, 2013, с. 54-55). Крім того, колороніми як в українській, так і в китайській мові виконують емоційну функцію. Різні кольори можуть викликати різні емоції, а колороніми - найкращий спосіб описати їх. Без колоронімів нам було б важко чітко висловити наші внутрішні почуття. Наприклад, 脸色铁青 liǎnsè tiěqīng блідий як смерть.

Мова тісно пов'язана з культурою країни, так само й колороніми мають тісний зв'язок з культурою та історією країни. Є багато колоронімів, котрі мають однакові ознаки як в українській, так і в китайській мові. Як частина мови, вони відіграють важливу роль у культурному обміні. Різні колороніми можуть відображати різні культурні конотації. Тому розуміння та освоєння культурних підтекстів колоронімів має велике значення у сприянні міжнародним культурним обмінам у сучасному мультикультурному суспільстві.

Актуальність дослідження зумовлена зростаючою зацікавленістю лінгвістів до семантики колоронімів в китайській мові. Колороніми виконують культуромовну функцію для передачі емоційного стану, культурних особливостей та ментальних стереотипів. Тому розгляд лексико-семантичних аспектів колоронімів є актуальними для детального вивчення. А для того щоб глибше розкрити семантику і функціональну своєрідність колоронімів у китайській мові, залишається актуальним вивчення словникових одиниць, котрі виражають поняття кольорів.

Метою дипломної роботи є дослідити лексико-семантичні та функціональні особливості колоронімів у китайській мові.

Поставлена мета передбачає рішення таких **завдань**:

- ознайомитись з теоретичними джерелами з теми та визначити основні поняття;
- розглянути лексико-семантичні особливості колоронімів китайської мови;
- розглянути символіку жовтого, червоного та зеленувато-синього кольору в китайській мові.

Об'єктом дослідження є колороніми китайської мови, зібрані методом суцільної вибірки зі словникових джерел.

Предмет дослідження – лексико-семантичні особливості колоронімів у китайській мові.

Матеріалом дослідження послуговували 111 мовних одиниць китайської мови, що містять колороніми, які були вилучені зі словників китайської мови методом суцільної вибірки.

Під час роботи були застосовані наступні **методи** дослідження:

Метод суцільної вибірки (добір зі словників слів та фразеологізмів в склад, котрих входять колороніми), *описово-аналітичний метод* (проаналізували матеріали по темі колороніми, а також узагальнили результати попередніх лінгвістичних досліджень), *порівняльний метод* (за допомогою порівняння дослідили семантичні функції, які притаманні колоронімам у китайській мові), *контекстуально-інтерпретаційний метод* (виявили значення колоронімів, що використовуються в певній ситуації спілкування), *метод компонентного аналізу* (використали при розгляді семантичної структури колоронімів).

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що сформульовані в роботі положення вносять певний вклад в майбутні дослідження, присвячені необхідності адекватного перекладу та розумінню мовних одиниць, котрі включають у свій склад колороніми китайської мови з метою збереження його національно-специфічних рис.

Ми пропонуємо структурно-семантичну класифікацію колоронімів, яку в майбутньому можна застосувати при вивченні лінгвокультурних аспектів китайської мови, що дозволить детально ознайомитись з семантичними особливостями колоронімів та їх класифікаціями. Дане дослідження дає матеріал для подальших дослідницьких робіт.

Висвітлили поняття "колоронім", та специфіку використання його в китайській мові.

Виявили та схарактеризували семантичні особливості кольорів в розрізі культурних особливостей Китаю.

Систематизували лексичні і синтаксичні засоби, які слугують механізмом творення колоронімів у китайській мові.

Практичне значення дипломної роботи полягає в тому, що результати дослідження можуть бути використані в процесі професійної підготовки перекладачів, вони також можуть бути використані в підготовці фахівців на теоретичних курсах з лінгвокраїнознавства.

Розглянуті в даній роботі матеріали можуть послугувати базою для складання навчальних посібників з китайської мови, а також можуть використовуватись на заняттях з міжкультурної комунікації.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати наукового дослідження висвітлено у тезах доповіді на Міжнародній науково-практичній конференції «AD ORBEM PER LINGUAS. ДО СВІТУ ЧЕРЕЗ МОВИ», 17-18 червня 2020 року.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів і висновків до кожного з них, загального висновку, резюме та списку використаної літератури.

У **вступі** обґрунтовано вибір теми, розкрито її актуальність, визначено мету, завдання, об'єкт та предмет дослідження, розкрито наукову новизну дослідження, теоретичне та практичне значення.

У **першому розділі** розглядаються теоретичні засади дослідження колоронімів, надано загальне уявлення про колір, виділені основні символічні значення колоронімів.

У **другому розділі** проаналізовано семантичні особливості червоного, чорного, жовтого, зеленого, синього та фіолетового кольору.

Третій розділ присвячений особливостям вживання колоронімів в китайській мові раніше та сьогодні.

У **загальних висновках** підбито підсумки основних результатів проведеного дослідження колоронімів та їх лексико-семантичних особливостей в китайському соціокультурному дискурсі.

Список використаних джерел складається із 84 позицій, з них 15 – іноземними мовами, джерел довідкового характеру (5 позицій), джерел ілюстративного матеріалу (3).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ КОЛОРОНІМІВ У КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

Ми вважаємо, що буде доречним розпочати нашу роботу з ознайомлення теоретичних даних стосовно кольору як явища. Все, що нас оточує, має свій колір, а колороніми допомагають нам у вираженні кольору в мові. Вони не тільки позначають ознаку кольору, але й можуть послугувати нам у вираженні думок, вчинків та емоцій. Для початку слід розібратися, що приховує в собі поняття явища "кольору". Явище "кольору", його специфіку та особливості вивчали та продовжують вивчати вчені з різних сфер науки таких як, фізика, хімія, психологія, історія, лінгвістика та інші.

Колір це не тільки фізична ознака предметів, а й зв'язок з особливостями ока сприймати оточуючий світ, тому дати визначення кольору дуже складно. Слід підкреслити, що за допомогою людського ока та його можливості сприймати кольори, людина приймає до 90% інформації (Іонов ,2018, С. 7-11).

Колір може гармонійно підходити людині, він здатний мобілізувати ресурси людини, також він може заспокоїти та розслабити. Кольором можна як вилікувати, так і засмутити (Олешков, 2006, с. 146).

1.1. Поняття кольору в різних галузях науки

Йоганнес Іттен швейцарський художник, теоретик мистецтва і педагог у своїй праці "Мистецтво кольору" зазначав, що кожен колір характеризується своєю довжиною хвилі, тобто колір може бути заданий певною довжиною хвилі або частотою коливань. Світлові хвилі самі по собі не мають кольору. Тільки при сприйнятті цих хвиль людським оком і мозком виникає колір (Ивахницкая, 2001, с. 196). Яким чином око розпізнає ці хвилі досі залишається загадкою, на яку вчені не знають відповіді. З праць Йоганнеса Іттена ми знаємо, що різні

кольори виникають в результаті кількісних відмінностей світлочутливості наших очей (Ивахницкая, 2001, с. 196).

Великий внесок у вивчення кольору як фізичного явища зробив Ісаак Ньютон. В 1676 році він провів експеримент за допомогою якого розрізнялися сім кольорів: червоний, помаранчевий, жовтий, зелений, блакитний, синій та фіолетовий (Рахилина, 2000, с. 267–278).

Німецький вчений і поет Йоганн Вольфганг фон Гете перший запропонував класифікувати кольори за фізіологічним принципом, він розподілив усі кольори на дві групи: теплі (первинні, позитивні) та холодні (другорядні, негативні) (Иттен, 2017.С. 96). Про кольори Гете казав, що "світло і темрява – це не кольори, це дві крайності, між якими кольори існують завдяки модифікації того і іншого". Ознайомившись з працями Гете та коментарями до них, ми зробили висновок, що згідно з його теорією колір є результатом діалектичного синтезу духу і матерії, та є абсолютно самостійною якісністю. Колір не є Світлом (духом), але повідомляє про нього; він не є Тьмою (речовиною), але несе в собі його "відбиток". В своїй праці Гете писав, що колір є модифікованим світлом, а темрява при цьому відіграє найактивнішу роль причини модифікації (Мельник, 2012, с. 120-123).

У своїх дослідях І.В. Гете розділив кольори на "позитивні" (жовтий, оранжевий, жовто-червоний (кіновар)), які "викликають бадьорий, живий, діяльний настрій" і "негативні" (синій, червоно-синій, синювато-червоний), що викликають "відчуття неспокою, м'якості і туги" (Мельник, 2012, с. 120-123). Зелений колір, на думку І.В. Гете, являє собою суміш кольорів - синього і жовтого, займає проміжне положення і сприяє спокійному стану (Мельник, 2012, с. 120-123). За теорією І.В. Гете, існує поділ поєднань кольорів на "характерні" і "нехарактерні" (Мельник, 2012, с. 120-123). До перших він відносив пари кольорів, які розташовані в колірному колі через один колір (жовтий і синій, жовтий і фіолетовий, синій і фіолетовий, жовто-червоний і синьо-червоний), а до других – пари сусідніх кольорів (жовтий і жовто-червоний, жовто-червоний і фіолетовий, синій і синьо-червоний, синьо-

червоний і фіолетовий). Гете вважав, що гармонія кольорів, виникне тоді, "коли всі сусідні кольори будуть приведені в рівновагу між собою" (Мельник, 2012, с. 120-123)..

Вільгельм Оствальд, німецький фізико-хімік, розробив коло кольорів, котрим ми користуємося й сьогодні. В процесі його дослідів було виявлено, що фізіологія сприйняття кольору нашими очима виділяє червоний, зелений та синій кольори, й на основі цих кольорів формує інші (Іонов, 2016, С.45). Хоча коло зіставлення та порівняння кольорів Оствальда зазнало декілька модифікацій, але залишається актуальним й сьогодні. Дуже часто його використовують стилісти та дизайнери під час своєї роботи.

Сьогоднішня така, що ми купуємо те що має добре розроблену рекламу та яскраву зовнішню обгортку, тому кольорам приділяють велику увагу психологи та маркетологи. Психологи продовжують займатися вивченням, як кольори та їх відтінки впливають на людське сприйняття та поведінку. Адже підбір кольорів упаковки впливає на вибір покупця. Спостерігаючи за людьми в торгових центрах та супермаркетах можна дійти висновку, що чим більше матиме обгортка контрастних поєднань кольорів та буде незвичайною, тим ймовірніше, що її потім будуть впізнавати і вона приверне більше уваги, та тим більше його купуватимуть.

На думку швейцарського психолога Макса Люшера, сприйняття кольору є об'єктивним і універсальним, але переваги в кольорах є суб'єктивними, і ця різниця дозволяє виміряти суб'єктивність стану за допомогою тесту кольорів (Люшер, 2005, с. 196).

На основі своїх суджень і дослідів Люшер розробив спеціальний тест за допомогою якого можна проаналізувати характер людині та її вподобання.

При проведенні тесту Люшера, людина, котра проходить тест повинна вибрати кольори в порядку зниження переваги: колір, який подобається найбільше потрібно поставити на перше місце; а колір, який подобається найменше потрібно помістити на останню восьму позицію (це той колір, до якого людина відчуває найбільшу антипатію). Перевіривши та проаналізувавши

за тим, на якому місці в ряді зустрічається колір, ми можемо визначити, яку "функцію" представляє певний колір, так як суб'єктивна позиція по відношенню до різноманітних кольорів варіюється від найбільшої симпатії до найменшої. Кольори, котрі розташовані на початку ряду означають перевагу. За нею розташовується інші кольори, які свідчить про перевагу, хоча і не настільки очевидну. Далі йде зона з двох кольорів що розглядається як область байдужості, за нею йде заключна область – антипатії або відкидання (Люшер, 2005, с. 196).

Будь-яку перевагу можна зрозуміти, як вказівку на напрямок активності, на тенденції зміни стану організму і психіки. Будь-яке відкидання вказує або на надлишок даного елемента в інформаційно-енергетичному обміні, або на неможливість їх сприйняття з навколишнього середовища (Люшер, 2005, с. 196). Таким чином, тест Люшера виявляється енергетично достовірним, що і підтверджується своїм багатолітнім досвідом використання. В деяких компаніях України його продовжують використовувати при прийомі на роботу нових робітників. Для того щоб встановити, чи не виникне суперечок в колективі, зрозуміти настрій та ставлення майбутнього робітника. Хоча ми не можемо проігнорувати, того що в наші дні цей тест продовжує викликати багато суперечок серед психологів.

Під впливом робіт Макса Люшера в минулому столітті психологи Г.Г.Воробйов і В.В.Налимов розробили схожий тест (Кезина, 2010, с..50).

Піддослідним пропонувалося розташувати в порядку переваги 19 найбільш відомих картин художників-абстракціоністів – від найбільш привабливою до найменш неприємної. Результати статистичного аналізу даних тестувань перевершили очікування вчених. Дані кольорографічні тесту Воробйова-Налимова, при особливому їх математичному аналізі, дозволяли дуже точно визначити вік людини (з похибкою до п'яти років), його професійні орієнтації, хобі, сімейний стан, політичні пристрасті і навіть ставлення до тих чи інших наукових і філософських проблем. Саме визначення порядку кольірних рангів і графічних зображень дозволило зробити далекосяжні

висновки про ті сторони життя людини, які, здавалося б, жодним чином не пов'язані з сприйняттям кольору і емоційного ставлення до тієї чи іншої форми (Кезина, 2010, с.50).

Людський організм або відштовхується від чогось, або залучається до чого-небудь. Полярність кольорів відповідає полярності прагнень людини. В субтестах діагностичної методики Люшера в основі тлумачення різних пар кольорів, лежить певний ранг кольору. Цей тест більш ніж прямо вказує на те, чого хочеться людині, а чого – ні.

Побудова таблиці переваг кольорів – це чудовий діагностичний метод, що дозволяє обґрунтовано вибрати дійсно корисний та ефективний спосіб впливу на організм з метою корекції психічного стану. Цей вплив надходить безпосередньо в мозок, проникає в усі його фізіологічні структури, протікає прямо до органів через активні рецепторні зони райдужної оболонки ока. Організм негайно відгукується на цілющий колірний потік. Але для того, щоб він був приємний і корисний, його необхідно побудувати за допомогою даних які отримуються після тесту, (Драгунский, 1999, с. 448).

Таке цікаве та загадкове явище, як "колір" та його сприйняття не могло обійти стороною лінгвістів.

1.2 Поняття кольору в лінгвістиці

Поняття, сприйняття та походження кольору не могло не зацікавити лінгвістів та мовознавців. В лінгвістиці колороніми визначають, як лексеми, денотативним значенням яких є ознака кольору (Ковальська, 2001, с. 19). Спектр кольорів - це безперервна смуга частот, яка сприймається людським оком (Касаткина, 2016, с. 129-136). Універсальним серед усіх мов є розподіл кольорового спектру та об'єднання кольорів та присвоєння їм різних категорій. Про ці категорії ми розповімо далі в нашій роботі, спочатку слід згадати основні підходи, котрі вчені виділяють в теоретичних аспектах лінгвістики кольору:

- Функціональний підхід. В праці М. Ю. Олешкова "Основи функціональної лінгвістики: дискурсивний аспект" лінгвістичним функціоналізмом називається напрямок в мовознавстві, представники якого вважають, що фундаментальні властивості мови не можуть бути описані і пояснені без апеляції до функцій мови (Олешков, 2006, с. 146). Без використання колоронімів не може обійтися жоден поет та письменник, прикладом може послугувати роман китайського письменника Цао Сюеціня 曹雪芹 "Сон у червоному теремі" ("红楼梦" "Hónglóumèng"). Колороніми допомагають автору розкривати ідею твору, створювати певний емоційний настрій, зобразити образи героїв (Костанда, 2015, с. 34 – 36).

- Історичний підхід передбачає дослідження історії окремих слів і груп слів, які позначають назву кольору, вивчення процесу формування груп колоронімів, а також їх складу в той чи інший період розвитку мови. Мовознавці продовжують шукати семантичний першоелемент, що дозволить детально описати історію семантики колоронімів в мові.

- Лексико-семантичний підхід розглядає сучасний стан системи створення кольорів, а саме процеси розвитку семантичної структури окремих кольорів, формування додаткових кольорів, розглядає символічні значення, та становлення лексико-семантичних груп колоронімів. На підставі спільності значень ми можемо розподілити колороніми по групах, а також розглянути їх вживання в художніх творах у прямому і переносному значенні.

- Граматичний підхід передбачає дослідження морфологічних і синтаксичних особливостей позначення кольору. Для того щоб виділити в тексті найбільш частотні і прагматично значущі колороніми треба звертати увагу на способи їх мовного оформлення.

- Когнітивний підхід тісно пов'язаний з семантичним і через нього виводить дослідників в коло проблем ментальної свідомості кольору. Когнітивний підхід розглядає процеси формування семантики кольору у мотивованих лексичних одиницях. Особлива увага приділяється формуванню

семантики кольору через співвідношення з предметом – котрий може послугувати прототипом назви кольору (Завьялова ,2019, с. 83).

- Порівняльний підхід дозволяє отримати інформацію про подібність або відмінність кольорових спектрів різних мов, про національно-специфічні, лінгвокультурні особливості колоронімів, про бачення світу та інтерпретацію світу в окремих мовах (Багана, 2011,с. 165–167).

- Психолінгвістичний підхід розглядає колір, як психологічний феномен. Вчених в цій області цікавить те, яким чином кольори представлені в свідомості носія певної культури і мови. Вчені вирішують такі питання, як семантичні закономірності взаємодії людини з кольором, семантичні структури образу кольору, причини, правила і специфіку походження і функціонування значень кольору (Кобзев, 2019, с.431–432).

Німецький філософ і культуролог Йоганн Готфрід Гердер стверджував: "Мова – це загальне надбання, яке несе в собі форму думки, і люди мислять тільки в мові і за допомогою мови. Усі знають, що "мислення" є просто внутрішній монолог на рідній мові" (Иттен, 2017.С. 96). В 30-х роках Бенджамін Уорф та його вчитель Едвард Сепір ґрунтуючись на думках Гердера висунули гіпотезу лінгвістичної відносності. Згідно з висловами Уорфа людські думки мають природно мовний характер, мислення відбувається тільки на конкретній мові: англійською, українською, китайською та інші (Уорф ,2016.с. 243). Уорф мав на увазі, що мова дає нам певний набір понять категорій мислення, за допомогою цих понять людина структурує та категоризує свої поняття дійсності. Треба відмітити, що в граматиці певної мови є набір прийомів за допомогою, котрих ці поняття поєднуються між собою, створюючи посилення, за допомогою яких людина може здійснювати логічні операції. Для осмислення сприйнятої дійсності людина повинна спочатку розділити інформацію за категоріями (висловити у формі понять, наприклад, "людина", "будинки" і т.д.), а потім зв'язати для себе ці категорії в посилення (наприклад, "людина заходить в будинки"). Як стверджував Уорф і категорії, і спосіб пов'язання їх в посилення мають мовне походження (Уорф ,2016.с. 243).

Основні терміни для кольорів вигадувались в міру того, як виникала необхідність давати назву кольорам. Особливість виникання цих термінів невідома, оскільки вони виникли так рано в процесі розвитку мови, що надзвичайно важко визначити звідки, з якої саме мови походить оригінальне слово. В нашій роботі ми будемо розглядати особливості виникнення та використання колоронімів в китайській мові. Так, наприклад, 玄 xián чорний та 黃 huáng жовтий – це два кольори, котрі були написані на гадальних кістках "Цзягувень" ("甲骨文" "Jiǎgǔwén") династії Шан (1200-1046 pp. до н. е.). Історія цих слів сягає так далеко, в ті часи коли китайська мова була мало вивчена і їй не приділялось багато уваги, ось чому зараз важко дослідити процес походження цих слів.

На нашу думку, порівняння є одним з найпоширеніших процесів іменування кольорів. Цей процес може бути джерелом виникнення основних кольорових термінів, але це лише припущення. Порівняння відбувається, коли назва предмета, що характеризується певним кольором, відокремлюється від предмета і використовується для позначення кольору окремо від кольору. Наприклад, ієрогліф 丹 dān спочатку позначало тільки мінерал кіновар, який має темно-червоний колір. Пізніше ієрогліф 丹 dān почав використовуватися для позначення темно-червоного кольору, не маючи посилання на мінерал. Таким чином, новоутворений колоронім може бути використаний для опису об'єктів, що мають характерний колір (Berlin ,1969, С. 178)..

В нашій роботі ми не можемо оминати процес фосилізації. Це коли слово, котре позначає колір, закріплюється у фразі, але згодом втрачає своє початкове значення кольору(Завьялова ,2019, с. 83).. Наприклад, ієрогліф 朱 zhū – має значення яскраво - червоного кольору. Фраза 朱鸟门 zhūniǎomén має значення брами в палаці, що виходить на південь, але воно не несе в собі значення того що ця брама повинна бути яскраво-червоного кольору.

Завдяки цьому дослідженню ми виявили, що деякі "старі" кольорові слова стали скам'янілими у власних словосполученнях, тоді як "нові" колороніми

залишаються вільними і не обмежуються описом певних об'єктів. Заміна скам'янілих колоронімів на нові демонструє процес еволюції кольорових слів.

1.3 Виділення основних кольорових слів у китайській мові за Вільямом Бакстером

Протягом останніх двох десятиліть проведено досить не багато досліджень в галузі дослідження колоронімів китайської мови. Великий вклад зробив професор Мічиганського університету Вільям Бакстер. Він розглядав історію розвитку китайських слів, котрі позначають кольори з часів династії Шан-Інь до кінця правління династії Хань (Baxter , 1983, С. 1–25).

Вільям Бакстер застосував Універсальну теорію еволюції кольорових слів, розроблену Brentom Берліном та Полом Кея до вивчення колоронімів в китайській мові.

У своїй статті "Погляд на історію китайської кольорової термінології" Вільям Бакстер керується основними вказівками щодо слів, котрі позначають колір у працях Б. Берліна та П. Кея для визначення основних колоронімів у китайській мові протягом двох різних періодів. Бакстер досліджує основні кольорові слова в династіях Шан і Західний Чжоу (1500-771 рр. до н. е.) та називає цей період "ранім" та "пізній", який охоплює час від Східного Чжоу до династії Хань (770 р. до н. е.- 220 р. н. е.). Ці два періоди в дискусії Бакстера охоплюють довгий проміжок часу в історії, і тому важко визначити, коли відбуваються зміни в використанні колоронімів. Дослідження Бакстера вважається дослідженням ранніх кольорових слів з 1500 р. до н. е.- 220 р. до н. е.. Бакстер у своїй реконструкції основних колоронімів протягом раннього періоду використав три типи доказів: фонологічну реконструкцію, графічну форма та вивчення старих текстів (Baxter , 1983, С. 1–25).

Тексти, котрі входять в ранній період, – це ієрогліфічні написи на ворожильних кістках "Цзягувень" (" 甲 骨 文 " "Jiǎgǔwén"), відлиті або вигравірувані написи на китайських бронзових судинах для жертвопринесення

"Цзиньвэнь" (" 金文 " " Jīn wén"), пам'ятка китайської літератури XII–VI століть до н. е. "Ши цзін" (" 诗经 " " Shījīng"), філософсько-окультурний трактат епохи династії Чжоу "І цзін" (" 易经 " " Yìjīng") та одна з китайських класичних книг, котра є найдавнішим історичним збірником записів "Шу цзін" (" 书经 " " Shū jīng") (Baxter , 1983, С. 1–25).

Варто відмітити, що інформація, котру Бакстер отримав з "Ши цзін", "І цзін" та "Шу цзін", стала корисною для вивчення історії колоронімів, але не є релевантними з точки зору вживання слів у династіях Шан і Західний Чжоу (1600-771 рр. до н. е.). Через те що Бакстер обрав два періоди для дослідження колоронімів в своїй роботі, він не демонструє чіткого розподілу між колоронімами династій Шан і Західний Чжоу та Східним Чжоу, тому його робота змушує нас сумніватися. Але все ж таки завдяки його дослідженню ми можемо простежити зміни в використанні колоронімів. Наприклад, ми дізналися, що 紅 hóng використовувався для позначення шовку червоного кольору і цей ієрогліф не був загальним кольоровим терміном в ті часи.

Бакстер у своїй роботі стверджує, що спочатку в китайській мові існували чотири основні терміни, котрі позначали такі кольори: 白 bái білий 黄 huáng жовтий 朱 zhū/赤 chì яскраво-червоний 玄 xuán чорний. Але з часом кольорові терміни змінилися: 白 bái білий 黄 huáng жовтий 朱 zhū/赤 chì яскраво-червоний, 青 qīng зеленувато-синій і 黑 hēi чорний (Baxter , 1983, С. 1–25).

Сюй Шень, китайський філолог та лінгвіст, склав перший словник ієрогліфів "Шуовень Цзе цзи" (" 说文解字 " " Shuōwén jiězì"), чим забезпечив нас великою кількістю тлумачень ієрогліфів корисних для фонологічної реконструкції. В своїй роботі Бакстер розглядає терміни, котрі досить часто зустрічаються, як доказ психологічної популярності (Фельдман, 2006, С. 5-25).

Коли У. Бакстер обговорює п'ять основних кольорових термінів, він згадує китайське філософське вчення "У- сін" (" 五行学说 " " Wǔxíng xuéshuō") та припускає, що п'ять кольорів, 白 bái білий 黄 huáng жовтий 朱 zhū/赤 chì яскраво-червоний, 青 qīng зеленувато-синій і 黑 hēi чорний були основними

термінами, котрі позначали кольори. Керуючись тільки китайською тенденцією розділяти речі на п'ять категорій (центр та чотири сторони світу) ми не можемо вважати, що ці 5 кольорів були основними, а інші виключені. Але Бакстер в своїй праці аргументує чому саме ці кольори є основними.

Він стверджує, що 白 bái білий можна вважати основним кольоровим терміном, тому що він згадується в текстах "Цзягувень", та має там тільки одне значення, а саме значення білого кольору.

З ієрогліфом 黃 huáng жовтий є багато складених слів, які означають жовтий та різні відтінки жовтого, кожен ці слова містять в своєму складі ієрогліф 黃 huáng. Але через відсутність лексичної виразності ці слова не вважаються основними. Ієрогліф 黃 huáng жовтий трапляється в написах "Цзягувень" та "Шу цзін". В коментарях до "Шуовень Цзе цзи" припускається, що ієрогліф 黃 huáng пов'язаний зі словом 光 guāng "світло" або "промінь". Бакстер припускає, що 黃 huáng жовтий спочатку не був основним кольором. Цей взаємозв'язок можна зрозуміти в контексті теорії Берліна та Кей про те, що спектр кольорів спочатку семантично розділений на дві кольорові групи: світлу та темну. Тим не менше, 黃 huáng – єдине слово, що означає жовтий колір, він не має альтернативних значень і тому його можна вважати основним (Berlin, 1969, С. 178).

Ієрогліф 青 qīng зеленувато-синій має значення трьох кольорів, а сам синій, зелений, іноді чорний. Ієрогліф 青 qīng вважається відносно новим словом, початкове значення, якого – "квітучий". Слово 青 qīng з'являється в бронзових написах "Цзиньвэнь", але там він не має значення кольору. Також він з'являється в "Шу цзін", але його основне значення також не є колір. Згідно з працею Бакстера колір 青 qīng з самого початку не був одним з основних, а набув цього значення згодом.

Ієрогліф 玄 xuán та 黑 hēi обидва мають значення чорного кольору. Інші ієрогліфи, котрі мають значення чорного кольору 黎 lí, 𤟉 lú та 緇 zī мають багато графічних варіантів і є недостатньо поширеними, щоб вважати їх

основними. Ієрогліф 玄 xián зустрічається в "Цзягувень" і "Цзиньвэнь". Він також зустрічається в "І цзін" в поєднанні з ієрогліфом 黃 huáng жовтий. Спираючись на ці данні з роботи Бакстера ми можемо зробити висновок, що 玄 xián також є одним з основних кольорів.

Ю Шен Ву (于省吾) китайський філолог та перекладач стверджує, що ієрогліф 黑 hēi використовувалося в письменах "Цзягувень" для опису кольору шерсті тварин і затемнення неба. Але 黑 hēi не зустрічається ні в "І цзін", ні в "Шу цзін" (Иттен, 2017.С. 96). Тому Бакстер робить висновок, що 黑 hēi було додано до списку основних кольорів пізніше.

1.4. Основні складові розробки універсальної теорії кольорових слів Брентона Берліна і Поля Кея

У нашій роботі ми хочемо згадати антрополога Брентона Берліна і лінгвіста Поля Кея, так як вони зробили великий внесок в вивчення колоронімів.

Так опираючись на їх твердження мислення та сприйняття світу у людей з різних країн різне, тому що вони спілкуються різними мовами, мають різні набори понять, мови різняться своєю граматиною та їх носії по-різному ділять на категорії те що сприймають з навколишнього світу (Kikuchi ,1983, с. 35–64). В якості одного з прикладів впливу мови на сприйняття світу прихильники гіпотези мовної відносності часто приводили сприйняття кольору та його зв'язок с категоріями кольорів в мові. Цей зв'язок помітив етнограф Вільям Ріверс підчас своєї експедиції, він помінив що сприйняття кольорів аборигенів має відмінності від сприйняття європейців. Але вже в другій половині 20го століття Ноам Хомській виснув теорію мовних універсалій (Хомский ,1972, с. 227) .

Згідно з його теорією категорії мислення не пов'язані з мовою, вони закладені в нашій свідомості при народженні. А мова слугує тільки для оформлення наших думок та допомагає спілкуватися. Кожна мова має свою

систему звуків та граматику, за допомогою якої ми можемо вивчити іншу мову та спілкуватися на ній і робити переклади.

Брент Берлін і Поль Кей провели дослідження у котрому прийняли участь носії 22 неспоріднених мов, в кожному з яких дослідники перш за все встановили назви всіх існуючих в ньому базових категорій кольору. Носіям різних мов запропонували вибрати з 329 різнокольорових карток, ті які в найбільшій мірі відповідають основним кольорам цих категорій (наприклад, вибрати "найбільш синю картку").

Після цього носіїв просили вибрати всі картки, колір яких, на їхню думку, можна було б віднести до цієї категорії (наприклад, всі картки, колір яких можна назвати синім). Таким чином, для кожної категорії кольорів відповідної мови встановлювався її кольоровий прототип (тобто центр категорії) і її колірні кордони. Найбільш важливим фактом, встановленим Берліном і Кеєм в результаті дослідження, було те, що хоча кількість категорій кольору в різних мовах різняться, прототипи наявних категорій у всіх мовах збігаються (Kikuchi, 1983, с. 35–64).

Таких прототипів, за твердженням Берліна і Кея, всього одинадцять. В китайській мові їм відповідають категорії 白 *bái* білий 黑 *hēi* чорний 绿 *lǜ* зелений 黄 *huáng* жовтий 蓝 *lán* синій, 褐色 *hèsè* коричневий, 紫色 *zǐsè* пурпурний, 粉色 *fěnsè* рожевий, 橙色 *chéngsè* помаранчевий і 灰色 *huīsè* сірий.

Мова може не мати назв для деяких з цих прототипів, але всі назви, які є в даній мові, матимуть прототипи з цього набору кольорів. Разом з тим межі категорій кольору значно різняться між мовами в залежності від кількості категорій. Наприклад, якщо в мові немає категорії синього кольору, то носії такої мови зазвичай включають сині картки в категорію "чорний" (тобто вважають їх відтінками чорного кольору), хоча прототипом цієї останньої категорії все одно служить чорнильно-чорна картка (Berlin, 1969, С. 178).

Берлін і Кей встановили, що колірні категорії аж ніяк не випадковим чином розподіляються по прототипам. Так, якщо в мові існує всього дві категорії кольорів, то це обов'язково категорії білого і чорного кольору; якщо в

мові є три категорії кольорів, то це обов'язково чорний, білий і червоний. Берлін і Кей припустили, що виявлені ними універсалії відображають закономірність розвитку в мові термінології кольорів, яка обумовлена її біологічними причинами. Так, розвиток термінології кольорів починається з розвитку базових відмінностей між холодними і теплими кольорами. Центрами холодної і теплої категорій стають чорний і білий прототипи. Варто відмітити, що модель Берліна і Кея зазнала багато критики та в кінцевому рахунку було вирішено, що підхід, на якому заснована ця модель, є євроцентристською (MacLaury, 2014).

Для виділення основних колоронімів в будь-якій мові Берлін і Кей запропонували методику, відповідно до якої основні колороніми повинні відповідати наступним критеріям:

1. Колоронім позначає собою окрему лексему, при цьому його значення не впливає на значення складових його частин (на відміну від виразів червоно-коричневий).
2. Колоронім має бути простим словом, що не є похідним від іншого що позначає колір (відповідно виключаються такі слова, як рожевий, синюватий).
3. Значення колороніму не впливає на значення іншого основного колороніма (на відміну від назв відтінків: малиновий).
4. Колоронім може вживатися не тільки з вузьким класом об'єктів (відповідно виключаються такі слова, як буланний, рудий).
5. Цей колоронім має бути зрозумілим всім, хто говорить цією мовою; він має входити в основний словниковий склад мови, а не бути приналежним певній групі людей (на відміну від виразів типу: колір капелюшка тієї жінки) (Berlin, 1969, С. 178).

За допомогою своєї методики Берлін і Кей виділили основні колороніми в 98 мовах світу, та з'ясували, що системи основних колоронімів в різних мовах хоч і різні, але мають багато спільного. За твердженням Берліна і Кея, незважаючи на велику різноманітність систем колоронімів в різних культурах, система основних кольорів виявляється досить близькою для всіх.

Берлін і Кей встановили, що навіть якщо в мові менше одинадцяти основних колоронімів, то в цьому випадку діють правила щодо того, які саме колороніми є основними в даній мові:

1. В усіх мовах є терміни для позначення кольору "білий" і "чорний".
2. Якщо в мові три основні колороніми, то третім обов'язково буде для позначення кольору "червоний".
3. Якщо в мові чотири основні колороніми, то четвертим обов'язково буде слово для позначення одного з цих кольорів: "жовтий", або поняття "зелений".
4. Якщо в мові п'ять основних колоронімів, то в цій мові обов'язково міститься слова для позначення кольору "жовтий", так "зелений".
5. Якщо в мові шість основних колоронімів, то в ньому є слово, для позначення кольору "синій".
6. Якщо в мові сім основних колоронімів, то ця мова буде містити колоронім для позначення поняття "коричневий".
7. Якщо в мові вісім або більше основних колоронімів, то в ній будуть слова, котрі позначають кольори "фіолетовий", "рожевий", "помаранчевий", "сірий" (Berlin, 1969, С. 178).

Лінгвістична група позначення кольорів стала об'єктом уваги лінгвістів. Налічується понад сотню робіт, присвячених позначенню кольорів в різних мовах світу. Така увага також обумовлено тим, що колороніми мають велике значення для людини при спілкуванні, а для перекладачів знання та особливості використання колоронімів в мові особливо важливе.

Висновки до розділу 1

В першій частині нашої роботи ми висвітлити поняття кольору та його значення в розрізі сприйняття кольору оком людини, а також спробували охарактеризувати основні етапи його розвитку в китайській мові.

Ми визначили, що незважаючи на історичні зміни культурного суспільства, та на те, що зміст колірних символів зазнав деяких змін з рокам,

проте основне значення кольору не змінилось, навіть якщо позбавити його предметних асоціацій. Деякі колороніми зберегли своє початкове значення та продовжують використовуватися, а деякі з роками вийшли з ужитку і ми можемо зустріти їх тільки в художніх текстах, котрі були написані багато років тому. Колороніми реалізуються у вигляді окремих лексем, словосполучень, ідіоматичних виразах і інших вербальних засобах.

При визначенні змісту і значення кольору слід враховувати історичні події, котрі пов'язані з цим колоронімом. Колороніми дозволяють нам встановити зв'язок між культурою та мовою.

Виділяючи основні кольорові терміни в китайській мові слід пригадати китайське філософське вчення "У- сін" ("五行学说" "Wǔxíng xuéshuō"), згідно з якими світ ділиться на п'ять частин, п'ять елементів, п'ять кольорів. А саме: 白 bái білий, 黄 huáng жовтий, 朱 zhū/赤 chì яскраво-червоний, 青 qīng зеленувато-синій і 黑 hēi чорний.

Перші лексичні одиниці, котрі позначали колір у китайській мові були виявленні в написах на ворожильних кістках "Цзягувень" (14– 11 століть до н. е).

Великий внесок у вивчення колоронімів зробили Б. Берлина та П. Кея, хоча модель їх зазнала багато сперечань, вона також стала поштовхом для психолінгвістів та лінгвістів до вивчення кольорів в різних мовах. Найменування забарвлень складають в кожній мові складну систему, і системи різних мов виявляють показові розбіжності. Ці розбіжності стосуються як виділення кольорів, так і способів їх позначення.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ПЕРЕКЛАДУ КОЛОРОНІМІВ У КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

Під час написання нашої роботи ми помітили, що різні національності мають різні вподобання кольорів, існують подібності та відмінності, що відображаються у вираженні мови. Так, з фізичної точки зору різниці між українськими та китайськими колоронімами ми не помітили, тому можемо припустити, що їх не існує. Однак, колороніми мають різні асоціативні значення і вже не несуть свого предметного значення, а мають більше символічне. Символічні значення кольорів склалися у людей протягом століть під впливом історичних подій, так в китайській мові виникла велика кількість фразеологізми.

В історії Китаю важливе місце займає жовтий колір, це представницький колір феодальної династії, виражав авторитет і важливість. У давнину лише імператору та його родичам дозволялось носити одяг жовтого кольору. З тих часів до нас дійшло багато виразів, наприклад: "黄粱一梦" "huángliáng yī mèng" – марні мрії, "黄袍加身" "huáng páo jiā shēn" – прийти до влади, "黄金时代" "huángjīn shídài" – Золотий вік та інші. Червоний колір є одним з найпопулярнішим та найулюбленішим кольором китайців.

Традиційне весільне вбрання має червоний колір, під час свят китайці вивішують традиційні червоні ліхтарі, а національний прапор Китаю має червоний колір. Червоний колір для китайців має значення прибутку, популярності, успіху, свята. Ієрогліф, котрий несе пряме значенні червоного кольору 红 hóng, використовується в словосполученнях: "红书" "Hóng shū" – шлюбний договір, "红红火火" "hónghóng huǒhuǒ" – успішний, "红包" "hóngbāo" – червоний конверт (подарунок у вигляді грошей), "开门红" "kāiménhóng" – покласти успішний початок та інші. Порівнюючи відношення китайців та українців до червоного кольору, ми помітили спільні риса спільні риси.

В українців червоний колір присутній на національних вишиванках, його також можна зустріти на святкових тканинах. Червоний колір в українців символізується з любов'ю, святом, радістю. Слова з пісні написаної Дмитром Павличка "Червоне – то любов" , стали використовуватися, як сталий вираз. Червоний колір в українців та у китайців має в основному позитивні значення. Детальніші кольори ми будемо розглядати далі.

В нашому дослідженні ми розглянули сім найбільш часто використовуваних кольорів у сучасній китайській мові: 白 bái білий, 黑 hēi чорний, 紅 hóng червоний, 黃 huáng жовтий, 绿 lǜ зелений, 蓝 lán синій та 紫 zǐ фіолетовий, і зосередили свою увагу на процесі та розвитку їх значень в сучасній китайській мові.

У свій роботі ми виділяємо три типи значень для колоронімів, а саме: початкове, розширене та абстрактне значення. Початкове значення стосується етимологічного значення колороніма. Під розширеним значенням ми розуміємо, те що значення колороніма було розширене від початкового значення за допомогою метафори, метонімії або інших когнітивних засобів. Абстрактне значення стосується значення, яке колоронім набув протягом років та історичних змін. Слід зазначити, що періоди часу, протягом яких розроблялися різні значення відрізняється. Однак, початкове значення це найперше значення колороніму в історичному контексті, розширене значення виникло пізніше, а абстрактне є найновішим продовженням колороніма. У нашому дослідженні ми не згадували часові періоди, якщо це не стосувалося дискусії.

2.1 Семантичні особливості колороніму "білий" у китайській мові

Бакстер в своєму дослідженні стверджує, що "білий" і "чорний" - це два кольори, які мають найдовшу історію серед колоронімів у всіх мовах світу, включаючи китайську, оскільки вони є найбільш контрастними та легко ідентифікованими (Ян,2018, С. 10–18). Професор Університету Західного Вашингтона Дженет Чжіцюнь Сін у 2008 році запропонувала процеси

семантичної деривації колоронімів в китайській мові (Jianshe Wu, 2011). На базі її дослідження ми провели своє, приводячи власні приклади. Опрацювавши словники з китайської мови та ознайомившись з різного роду статтями в Інтернеті. Ми дійшли висновку, що 白 bái білий у китайській мові, має великий спектр значень, як позитивного характеру, так і негативного. Ми розділили значення колоронімів згідно з класифікацією запропонованою Дженет Чжіцзюнь Сін. Пропонуємо розглянути колоронім 白 bái білий більш детально. 白 bái був одним з чотирьох кольорів, котрі були написані на гадальних кістках "Цзягувень". Опираючись на ці дані, ми робимо висновок, що початкове та основне значення 白 bái – це білий колір.

Наприклад:

雪白 xuěbái білосніжний,

白章 báizhāng білі візерунки.

В розширеному значенні 白 bái має значення: чистий, ясний, порожній.

Наприклад:

洁白 jiébái чистий,

纯白 chúnbái кристально чесна (наприклад, людина),

空白 kòngbái порожній.

白手起家 báishǒu qǐjiā створювати на порожньому місці

Абстрактне значення: безкоштовно, даремно, неправильно, зрозумілий.

Наприклад:

明白 míngbái розуміти, зрозуміло

白话 báihuà даремно говорити

白眼 báiyǎn зневажливий погляд

白事 báishi траур, похорон

白费 báifèi даремно витратити

白字 báizì неправильно написаний ієрогліф

白来了 báilái le прийти даремно

独白 dúbái монолог

白吃白喝 báichī báihē бути дармоїдом

白道 báidào легальний

白市 báishì білий ринок

白匪 báifēi Біла гвардія

Всі перераховані вище семантичні функції можна класифікувати на сім типів:

1. Білий колір – чистий;
2. Білий колір – день – зрозумілий;
3. Білий колір – зневажливий погляд;
4. Білий колір – траур, похорон;
5. Білий колір – порожній – даремно;
6. Легальний ↔ незаконний (黑道 hēidào);
7. Біла гвардія ↔ Червона гвардія (红军 hóngjūn).

Зверніть увагу, що перші п'ять типів розширених та абстрактних значень походять від початого значення 白 bái шляхом метафоризації, що "тлумачиться як аналогічне відображення більш конкретних термінів з вихідної області на більш абстрактний термін в цільовій області" (Tao, Wang, 1994, С. 63–101), або за допомогою метонімізації, яка традиційно відноситься до семантичного процесу використання частини для цілого, або один об'єкт використовується для позначення іншого пов'язаного об'єкта (Tao, Wang, 1994, С. 63–101).

Проаналізувавши зазначенні вище приклади, ми прийшли до висновку, що перший тип розширює значення 白 bái від поняття кольору "білий" до значення "чистий". Ми припускаємо, що таке розширення керується тим, що якщо щось має білий колір та не зіпсоване, то воно чисте.

Другий тип передбачає розширення значення 白 bái, спочатку від його початкового значення кольору до часового значення – 白天 báitiān "денний час", а потім до опису абстрактної розумової діяльності, як у 明白 míngbai "зрозуміти".

Третій тип розширює початкове значення ієрогліфу 白 bái "білий" на позначення людських очей, що призводить до інтерпретації 白眼 báiyǎn як "зневажливий погляд" (дослівно, білі очі). Ми припускаємо, що значення, цього виразу пов'язане з тим, коли людина закриває очі, видно тільки білки очей, звідси і назва. В цьому випадку лексичне значення кольору 白 bái "білий" розширюється до фразового значення 白眼 báiyǎn "зневажливий погляд".

У четвертому типі ми можемо простежити семантичне розширення 白 bái "білий" до значення "похорон". Ми припускаємо, що 白 bái набув цього значення, тому що на кістках "Цзягувень" білий колір зображується, як колір жертвоприношень (Лисевич, 1974. С. 40-42).

Ми припускаємо, що 白 bái набув цього значення під впливом того, що в давнину під час похорон вдягали одяг білого кольору, так за допомогою метонімії, 白 bái став використовуватися в виразі 白事 báishì "похорон" (дослівно, біла справа).

П'ятий тип передбачає семантичне розширення 白 bái від його початкового значення кольору до посилення на порожнечу фізичного світу, припускаючи, що якщо світ білий, він порожній. З просторової значення 白 bái "порожнеча" 白 bái з'являються абстрактні поняття "ніщо", "марно" та "безкоштовно".

Вище згадані приклади, є відображенням переходу значення 白 bái "білий" з однієї семантичної області в іншу.

Що стосується шостого та сьомого типу, ієрогліф 白 bái має кілька пар протилежних значень. В шостому типі 白 bái "білий" використовує 黑 hēi "чорний", як свою протилежність, в той час у сьомому типі під впливом історичних подій, протилежним по значенню виступає 紅 hóng "червоний".

Проглядаючи тексти, важко точно встановити, який з термінів з'явився першим.

Під час нашого дослідження ми помітили, що семантичні функції ієрогліфу 黑 hēi "чорний" простіші, ніж у 白 bái "білий". Процес семантичного розширення 黑 hēi ми узагальнили наступним чином: колір "чорний" – просторове поняття "темний" – абстрактні поняття "поганий", "злий", "незаконний". Разом з 白 bái на ворожильних кістках "Цзягувень" було виявлено ієрогліф 黑 hēi. Опираючись на це, ми можемо вважати початковим значення 黑 hēi – чорний колір.

Наприклад:

黑眸 hēimóu чорні очі

黑头发 hēitóufa чорне волосся.

Розширене значення: темний

Наприклад:

黑暗 hēi'àn темний

黑家白日 hēijiabáirì вдень і вночі

黑夜 hēiyè темна ніч

黑处 hēi chù темне місце.

Абстрактне значення: поганий, зловмисний, секретний, незаконний

Наприклад:

黑气 hēi qì темні сили

黑暗世界 hēi'ànshìjiè темний світ

黑狱 hēi yù пекло

黑路上 hēi lùshàng натрапити на невдачу (дослівно, чорна дорога)

黑心眼 hēixīnyǎn безсоромний

黑话 hēihuà лихослів'я

黑市 hēishì тіньовий ринок

黑店 hēidiàn магазин, де обманюють

黑孩子 hēiháizi незаконна дитина (дитина, чиє народження перевищує норму народжуваності)

黑钱 hēiqián тіньовий капітал

黑车 hēichē нелегальне таксі.

Аналізуючи приклади, ми простежили просте метонімічне розширення від "чорного" до "темного". Розширене значення 黑 hēi також може тлумачитися через смислові відношення, а саме протиставлення: 黑夜 hēiyè "темна ніч" – 白天 báitiān "білий день". Ієрогліф 黑 hēi має кілька абстрактних значень, при цьому усі мають певний ступінь негативного відтінку: "потойбічний", "злий", "поганий" та "незаконний".

Ми приходимо до висновків, що у китайській мові чорний колір 黑 hēi використовується для позначення несприятливих речей, подій, людей та всього іншого, що не подобається у світі. Ми керуємося тією ж логікою, як із 白 bái, через відсутність світла та прозорості, 黑 hēi набуває рід негативних значень.

2.2 Семантичні особливості колороніму "чорний" та "червоний" у китайській мові

Далі ми розглянемо колоронім, котрий позначає червоний колір. В китайській мові найбільш популярними ієрогліфами для позначення червоного кольору є 赤 chì або 红 hóng. Ієрогліф 赤 chì часто зустрічається в написах "Цзягувень" для позначення червоно кольору (Tao, Wang, 1994, С. 63–101).

Однак його поступово замінив ієрогліф 红 hóng. У процесі граматизації, часто спостерігається приклад, коли два або більше лексичних або граматичних елемента змагаються за певну семантичну або граматичну функцію, той, який має обмежену функцію та низьку частоту використання, часто не витримує конкуренції і застаріває (Yang, 2016, с. 568). Тому в нашому дослідженні ми розглянемо семантичні функції ієрогліфа 红 hóng.

Ієрогліф 红 hóng вперше зустрічаються в текстах періоду Воюючих царств (李学勤, 2012).

Початкове значення 红 hóng– це червоний колір.

Наприклад:

血红 xuèhóng криваво червоний

红衣 hóngyī одяг червоного кольору

红罗 Hóng luō шовк червоного кольору

火红 huǒhóng багряний

Розширене значення: кров, вогонь, рум'яна.

Наприклад:

红焰 hóngyàn полум'я

脸红 liǎnhóng рум'янець

涨红 zhànghóng почервоніти (про обличчя)

Абстрактне значення: жіночий, щастя, весільний, революційний.

Наприклад:

红颜 hóngyán гарна дівчина

红妆 hóngzhuāng жіночий туалет

红白大事 hóngbáidàshì великі щасливі та нещасні події(весілля або похорони)

红运 hóngyùn вдача

红豆相思 hóngdòu xiāngsī думки закоханих один про одного

走红 zǒuhóng стати відомим

红人 hóngrén відома людина, улюбленець

红军 hóngjūn Червона армія

红心 hóngxīn відданість

眼红 yǎnhóng заздрити

红泪 hónglèi криваві сльози (про сльози, викликані важкими душевними переживаннями)

Переглядаючи наведені вище приклади, ми робимо висновок, що семантичні функції 红 hóng досить прямі та мають два типи значень:

1. червоний – вогонь – жіночий – весільний – щасливий;

2. червоний – почервонілий – заздрити (дослівно, червоні очі) .

Окрім значення 红 hóng "революційний", яке, ми припускаємо, було запозичене з російської мови "Червона революція". Ці два типи розширених значень походять від початкового значення 红 hóng "червоний", але перший тип відноситься до ряду позитивних значень (наприклад, "щасливий", "весілля"), а інший – до негативного ("ревнувати").

Без прикладів з історичних текстів важко зрозуміти, як 红 hóng розвинув протилежні за значення лексеми. Тому пропонуємо розглянути декілька прикладів:

见夫人一双眼哭得红红的

Jiàn fūrén yī shuāngyǎn kū dé hóng hóng de

Побачивши очі дружини червоні від сліз (Traugott, 2002, с.75).

В цьому прикладі 红 hóng використовувався для опису кольору очей після того, як хтось плакав і в наслідок цього очі персонажу почервоніли.

这些人时常为一块钱急得红着眼转磨。

Zhèxiē rén shícháng wéi yīkuài qián jí dé hóng zhuóyǎn zhuàn mò.

За один долар ці люди часто стають неспокійними і очі їх червоніють (Robert M., 1992, с. 137).

红 hóng використовувався для опису кольору очей після того, як персонаж відчув гнів.

喝着喝着，大家的眼睛红起来，有的就说：祥子，你这差事美呀！

Hēzhe hēzhe, dàjiā de yǎnjīng hóng qǐlái, yǒu de jiù shuō: Xiángzi, nǐ zhè chāishì měi ya!

Під час пиття у всіх почервоніли очі. Тоді дехто сказав: Сяньцзи, цей бізнес справді хороший! (She L, 2014)

红 hóng використовувався для опису кольору очей, коли персонаж відчув заздрість.

Аналізуючи приклади, ми бачимо, що у другому та третьому випадку "очі червоніють" не через сльози, як у першому випадку, а через сильні емоції або

сильне бажання. В третьому прикладі ми бачимо, що коли люди не може отримати бажаного, вона стає неспокійною, а очі червоніють, що є ознакою заздрості. Ґрунтуючись на наші приклади, ми наважуємося припустити, що ці абстрактні лексичні значення почали вживатися в слові yǎnhóng 眼红.

Це типовий приклад, який показує, що семантичне розширення не є випадковим, а прагматичним і обґрунтованим у розумінні та інтерпретації фізичного світу (Тao, Wang, 1994, С. 63–101).

2.3. Семантичні особливості колороніму "жовтий" та "зелений" у китайській мові

Далі ми роздивимось ще два кольори: 黄 huáng "жовтий" і 绿 lǜ "зелений".

Порівнюючи ці два кольори , ми побачимо, що 黄 huáng зазнав більш складного семантичного розширення, ніж 绿 lǜ. 黄 huáng жовтий вперше зустрічається в написах на ворожильних кістках "Цзягувень". Початкове значення 黄 huáng— це позначення жовтого кольору.

Наприклад:

地黄 dìhuáng жовта земля або земля

黄袍 huángpáo жовте вбрання імператора

黄帝 huángdì Хуан-ді, Жовтий імператор

黄黄 Huáng huáng жовтий

Розширене значення: колір золота, сутінки,

Наприклад:

黄金 huángjīn золото

黄泉 huángquán загробний світ

黄昏 huánghūn вечірні сутінки

黄叶 huángyè жовте опале листя

黄落 huánɡluò в'янення

黄茂 huángmào жовті поля

萎黄 wěihuáng завянути

黄干干 huánggāngān засохнути

Абстрактне значення: в'янути, старіти, зазнати невдачу, порнографічне

Наприклад:

黄脸婆 huángliǎnpó не молода жінка

黄口孺子 huángkǒurúzi (образно) жовтодзюб

事情黄了 Shìqíng huánge справа зазнало невдачі

扫黄 sǎohuáng боротьба з порнографією і жовтими виданнями

黄色书籍 huánge shūjí порнографічна література

Всі перераховані вище семантичні функції ми класифікуємо на п'ять типів:

1. Жовтий колір – земля
2. Жовтий колір – колір золота
3. Жовтий колір – колір неба
4. Жовтий колір – колір не молодого обличчя або засохлого листа – невдача
5. ? – порнографічний

Серед п'яти типів семантичного розширення перший поширює початкове значення "жовтий", посилаючись на колір землі, тут використовується метонімія – використання частини для позначення цілого. Другий і третій типи поширюють початкове значення 黄 huáng на "колір золота" і "колір неба", в цих випадках використовується метафора – аналогічне відображення однієї семантичної області на іншу. Четвертий тип спочатку поширює початкове значення на колір шкіри та опалого листа, а потім на невдалі події. Обидва етапи в четвертому типі були досягнуті шляхом метафоризації спочатку шляхом картографування семантичної області жовтого кольору, який спочатку поширює своє значення на колір землі, колір шкіри людей похилого віку та

засохлого листя, а потім шляхом картографування семантичної області "в'янення" поширює своє значення до невдалих подій.

Зазначенні вище типи семантичного розширення 黄 huáng є прямими, за винятком п'ятого, який вказує на те що 黄 huáng отримав значення "порнографічне". Це значення не пов'язане з жодним з інших значень 黄 huáng, про які йшлося раніше.

Ми дотримуємося думки, що значення 黄 huáng, як порнографічне було запозичене з іншої мови під впливом західної культури.

"Зелений" 绿 lǜ вперше згадують на ворожильних кістках "Цзягвень". Однак його семантична еволюція набагато простіша, ніж у 黄 huáng, 白 bái та 黑 hēi. Початкове значення 绿 lǜ – це зелений колір (李学勤, 2013).

Наприклад:

绿叶 lǜyè зелене листя

水绿 shuǐlǜ світло-зелений

碧绿 bìlǜ яскраво зелений

绿茶 lǜchá зелений чай

绿地 lǜdì зелені насадження

绿篱 lǜlí зелений живопліт

Розширене значення: натуральний, органічний

Наприклад:

绿色食品 lǜsè shípǐn екологічно чисті продукти харчування

绿化 lǜhuà озеленення

绿洲 lǜzhōu оазис (зеленна ділянка)

桃红柳绿 táohóng liǜlǜ яскравість весняних фарб, весняний пейзаж (дослівно, персиковий і зелений колір)

Абстрактне значення: нижче за посадою, розпусний, дозволяти,

Наприклад:

戴绿帽子 dài lǜmàozi обдурений чоловік, котрому зраджує дружина

绿衣 lǜ yī одяг зеленого кольору (в давнину одягали чиновники нижчі за статусом)

绿灯 lǜdēng дати зелене світло (дозволити).

З наведених нами прикладів ми робимо висновок, що значення "природне / органічне" було розширене з початкового значення 绿 lǜ "зелений". Однак не так просто зрозуміти, як абстрактні значення "нижчий за посадою" та "розпусний", пов'язані з початковим значенням 绿 lǜ.

Згідно з класичним текстом "Збірка поезії" ("诗集传" "Shījī Zhuàn"), котрий був написаний приблизно дві тисячі років тому, 绿 lǜ вважався 減色 jiǎnsè "блідий" нижчий колір, тоді як 黄 huáng "жовтий" вважався 正色 zhèngsè "чистий колір" високий колір. Блідий колір використовувався для одягу поганої якості, тоді як високий чистий колір використовувався для одягу найбільш привілейованих чинів, таких як імператор та його родичі(简书, 2006).

А в Період весені і осені зелений одяг носили дівчата легкої поведінки і слуги (Хэ Чж, 209).

Багато речей, якими користувався простий народ, були зеленого кольору. До початку епохи Юань зелений колір став кольором нарядів чоловіків з публічних будинків, а дружин, у яких був роман з іншими чоловіками, стали називати 戴绿帽子 dài lǜmàozi дослівний переклад – надягати шапку зеленого кольору(百度百科, 2016).

"Розпуста" та "заздрість" – ці два поняття зеленого кольору, котрі поділяють схожу семантичну сферу, а саме образи та оціночні судження людей.

2.4. Семантичні особливості колороніму "синій" та "фіолетовий" у китайській мові

Ієрогліф 蓝 lán "синій" разом з 红 hóng "червоний" вперше зустрівся в текстах періоду Воюючих царств. Його етимологічне значення позначало рослину індиго. Пізніше за допомогою метонімії ієрогліф 蓝 lán почав означати

синій колір. Подібно до зеленого 绿 lǜ, 藍 lán традиційно не вважається в китайській мові високим чи чистим кольором, саме тому він має менше розширених та абстрактних значень. Початкове значення 藍 lán – рослина індиго.

Наприклад:

采蓝 Cǎi lán збирати індиго

Розширене значення: оригінал, синій

Наприклад:

蓝本 lánběn першоджерело

蓝图 lántú початковий проект

黑蓝 hēilán темно-синій

蓝灰色 lánhuīse сірувато-синій

Абстрактне значення: працівники

Наприклад:

蓝领 lánlǐng "Синій комірць"

筓路蓝缕 bì lù lán lǚ важка праця першовідкривача (дослівно, віз з лозами і рвана одяг (синій нитка))

蓝菱 lán lóu зношений одяг

蓝缕 lánlǚ обшарпаний

В період династій Мін (1368-1644) і Цин (1616-1911) після первинної ксилографії, кілька розділів писали червоним або синім кольором для доопрацювання і виправлення, потім після підтвердження тексту кінцевий варіант книги мав чорний колір печаті. Так за допомогою метонімії 蓝本 lánběn набуло значення першоджерело, або оригінал, а 蓝图 lántú – початковий проект (Jianshe Wu, с. 2011).

Як ми вже згадували 藍 lán вважався 減色 jiǎnsè "блідий" нижчим кольором. Блідий колір використовувався для одягу поганої якості, тому він

поширив свої абстрактні поняття до значення "обшарпаний"/ "зношений". Керуючись цією логікою, 蓝 lán позначає "працівника нижчого класу".

Через те що 蓝 lán не має твердих історичних або культурних символізмів як 红 hóng, ми припускаємо, що вірогідність появи нових значень 蓝 lán дуже висока.

紫 zǐ фіолетовий – останній колір серед виділених семи кольорів, про які ми розглянули.

紫 zǐ ієрогліф фонетичної категорії, вказував на кольори або речі, пов'язані з імператором. Вперше ієрогліф було помічено у головній книзі конфуціанства "Бесіди і судження".

紫 zǐ фіолетовий уособлює собою авторитет, престиж, глибину і духовність. В давнину пігмент фіолетового кольору був найдорожчим, і його можна було використовувати лише для виготовлення тканини, яку використовували заможні, зазвичай його використовували для виготовлення одягу імператора. Враховуючи це, фіолетовий почали асоціювати з грошима та владою.

Будучи проміжним кольором у китайській мові, 紫 zǐ має досить обмежені семантичні функції, а саме:

Початкове значення 紫 zǐ – синьо-червоний / фіолетовий колір

Наприклад:

紫罗兰 zǐluólán фіалка

紫丁香 zǐdīngxiāng бузок

丁香紫 dīngxiāngzǐ бузково-фіолетовий

紫外线 zǐwàixiàn ультрафіолетові промені

紫袍 zǐpáo фіолетовий халат

Розширене значення: небо, небесний

Наприклад:

紫宙 zǐzhòu всесвіт

紫气 zǐqì небесне сяйво

Абстрактне значення: заможній, царський

Наприклад: 紫宮 zǐgōng імператорський палац

紫衣 zǐyī одяг пана

紫禁城 zǐjìnchéng Заборонене місто

紫虛 zǐxū небеса (образно називають ,палати небесного володаря)

Семантичну функцію фіолетового кольору 紫 зї можна узагальнити та схематизувати як: "фіолетовий" – "всесвіт" – "королівський". Ми помітили, що обидва етапи розвитку передбачають метонімічне розширення. 紫禁城 zǐjìnchéng дослівний переклад – фіолетове заборонене місто. Кожен ієрогліф в цій назві має свій сенс. Але нас цікавить саме ієрогліф 紫 зї фіолетовий, він пов'язаний з зіркою 紫微 zǐwēi Північна Зірка, яка, відповідно до традиційної китайської астрологією, була житлом Небесного Імператора. Оточував зірку небесний простір (Цзивейюань 紫微園 zǐwēiyuán), котрий був царством Небесного Імператора і його родини. В свою чергу Заборонене Місто, вважалось резиденцією небесного імператора, та був земним аналогом Цзивейюаня (Корсун, 2010, с. 380).

2.5. Характеристика семантичного розширення колоронімів у китайській мові

У таблиці 1 ми перерахували семантичні функції семи китайських колоронімів та їх репрезентативні функції еквівалентних українських колоронімів.

Ми провели це дослідження для того щоб, знайти семантичні функції, котрі притаманні лише китайській мові.

Таблиця 1: Семантичні функції колоронімів у китайській та українській мовах

Колір	Китайською	Українською
<p>白 bái білий</p>	<p>雪白 xuěbái білосніжний</p> <p>洁白 jiébai чистий</p> <p>白费 báifèi дарма витрачати</p> <p>白眼 báiyǎn закочувати очі</p> <p>白军 báijūn біла гвардія</p> <p>白事 báishi похорон</p> <p>白痴 báichī дурник</p>	<p>Білий прапор</p> <p>Біла заздрість</p> <p>Біла брехня</p> <p>Принц на білому коні</p> <p>Білий комірець</p> <p>Білоручка</p> <p>Біла гарячка</p> <p>Білий світ</p> <p>Біла пляма</p> <p>Побіліти, як сніг</p>
<p>黑 hēi чорний</p>	<p>黑暗 hēi'àn темрява</p> <p>黑路 Hēi lù чорна дорога</p> <p>黑市 hēishì чорний ринок</p> <p>黑心眼 hēixīnyǎn злий намір</p> <p>黑五类 hēiwǔlèi п'ять категорій верств населення, котрі дискредитують себе</p> <p>拉黑 lāhēi заблокувати(в соц.. мережі)</p>	<p>Чорна ворона</p> <p>Чорним по білому</p> <p>Чорний ринок</p> <p>Чорні думки</p> <p>Чорний, як ніч</p> <p>Чорна біржа</p> <p>Чорний список</p> <p>Чорні дні</p> <p>На чорну годину</p> <p>Чорна хмара</p>

<p>红 hóng червоний</p>	<p>火 红 huǒhóng багряний</p> <p>脸 红 liǎnhóng рум'янець</p> <p>红 心 hóngxīn віданність</p> <p>红 事 hóngshì весілля</p> <p>红 利 hónglì прибуток</p> <p>红 人 hóngrén відома людина, улюбленець</p> <p>眼 红 yǎnhóng заздрити</p> <p>戴 红 帽 子 dài hóngmàozi приналежність до партії або наявність зв'язку з нею</p>	<p>Червоний, як рак</p> <p>Червоні очі</p> <p>Червона калина</p> <p>Червоний день календаря</p> <p>Красна дівиця</p> <p>Красне слівце</p> <p>Вулиця червоних ліхтарів</p>
<p>黄 huáng жовтий</p>	<p>黄 金 huángjīn золото</p> <p>黄 帝 huángdìХуан- ді, Жовтий імператор</p> <p>黄 脸 huángliǎn жовтолиций</p> <p>黄 了 huángle збанкрутувати</p>	<p>Жовта преса</p> <p>Жовте сонце</p> <p>Жовте золото</p> <p>В очах жовтіє</p> <p>Жовтороте пташеня</p> <p>Жовте лисття</p> <p>Обличчя пожовтіло</p>

	<p>黄书 huángshū порнографічна книга</p>	
<p>绿 lǜ зелений</p>	<p>绿色食品 lǜsè shípǐn екологічно чисті продукти харчування</p> <p>绿化 lǜhuà озеленення</p> <p>戴绿帽子 dài lǜmàozi обдурений чоловік, котрому зраджує дружина</p> <p>绿衣 lǜ yī одяг зеленого кольору (в давнину одягали чиновники нижчі за статусом</p> <p>老师气得脸都绿了 lǎoshī qì dé liǎn dōu lǜle обличчя вчителя позеленіло від гніву</p> <p>绿茶婊 lǜchábiǎo дівчина, яка прикидається милою і наївною, приховуючи свою холодну і розсудливу натуру</p>	<p>Зеленіти (від злості/ самопочуття) погане</p> <p>Молоде - зелене Зелень(гроші) Зелена трава Зеленоокий "Зелені"громадськ і групи, які боролися проти забруднення довкілля</p> <p>Зелена енергія Зелений театр Зелений змії</p>
<p>蓝 lán синій</p>	<p>采蓝 cǎi lán збирати індіго</p> <p>蓝本 lánběn</p>	<p>Сине небо Синьоока Синій смуток (в</p>

	першоджерело 蓝 领 lánlǐng "Синій комірець" 笔路蓝缕 bì lù lán lǚ важка праця першовідкривача	очах) Синій птах (щастя) Голуба кров Синя панчоха "Синій" (бути в станні алкогольного сп'яніння)
紫 zǐ фіолетовий	紫 罗 兰 zǐluólán фіалка 紫 宙 zǐ zhòu всесвіт 紫 衣 zǐyī одяг пана 紫 禁 城 zǐjìnchéng Заборонене місто	Фіолетово (байдуже) Фіолетова фіалка

Слід зазначити, що приклади, наведені в таблиці 1, не є вичерпними.

Порівнявши функції китайських та українських колоронімів, ми отримали наступний результат:

白 bái "білий" як у китайській, так в українській використовується для передачі позитивних значень "чистий", "невинний", а також певного негативного значення, таких як "зневага" в китайській мові та "неробство" в українській мові. Однак 白 bái в китайській мові також розширив своє значення, посилаючись на "похорон" та "даремно", тоді як в українській "білий" символізує "морально чистий".

Ми бачимо, що розширені значення білого в українській мові, "невинний" і "морально чистий", принципово відрізняються від розширених значень 白 bái в китайській мові "похорон" і "даремно".

Виникає питання, чому однакова лексема, 白 bái «білий» у двох мовах, поширює свої абстрактні значення у двох різних напрямках? Ми вважаємо, що це не випадково, коли люди різних культур сприймають або інтерпретують колороніми по-різному, це так звана мовно-ідіосинкратична різниця (MacLaury, 2014). Ми припускаємо, що це пов'язано з пріоритетом певної семантичної функції в мові.

Тобто, та семантична функція, яка була розроблена раніше, може визначати напрямок і обсяг семантичних функцій, які будуть розроблені пізніше. Іншими словами, китайці не використовують 白 bái для передачі значення "невинний" або "морально чистий" не тому, що вони не сприймають колір так, як це роблять українці, а скоріше тому, що той же колір вже набув значення "похорони", що певною мірою суперечить потенційно новому значенню "весілля" (Jianshe Wu, 2011).

Після того, як усталене значення, таке як "похорон" або "невинний", повністю закріпилися в свідомості та культурі людей, змінити його стає майже неможливо (Berlin, 1969, С. 178).

黑 hēi чорний у китайській та українській мові передає однакові семантичні функції на всіх рівнях: початковому, розширеному та абстрактному значенні.

红 hóng червоний як в китайській, так і в українській мові може використовуватися для позначення "крові", "вогню", "гніву / ревності". Вони відрізняються тим, що китайський 红 hóng розробив ряд позитивних значень, таких як 红事 hóngshì весілля (дослівно, червона подія), 走红 zǒuhóng (дослівно, ходити червоним) ставати відомим, 红利 hónglì (дослівно, червона вигода) прибуток, 红人 hóngrén (дослівно, червона людина) улюбленець, тоді як в українській мові червоний не поширюється у цьому напрямку, за винятком використання його, як символ "любові".

З іншого боку, червоний в українській мові може виражати або передбачати кілька негативних лексичних та фразових значень: "небезпека",

"місце для пошуку повій", але в китайській мові червоний не передає цих значень. Ми знаємо, що, за винятком "революційного" значення червоного кольору, численні позитивні значення 红 hóng всіх інших відносинах походять від кольору, що означає "червоний", ми припускаємо, що значення "любов", походить від його посилянй на "кров" або "серце".

Тому можемо зробити висновок, що червоний колір розширює своє негативне значення "небезпека" від значення "кров" та "вогонь". Однак інше негативне значення червоного "місце для пошуку повій", швидше за все, викладені прагматично, а не семантично. Раніше, щоб відрізнити будинок, куди можна було постукати в пошуку плотської любові, на двері вивішували червоний ліхтар. Звідти й назва – Вулиці червоних ліхтарів, що стало згодом загальною.

Ми можемо стверджувати, що червоний в китайській мові не розвине такого негативного значення, як в українській. Червоний вже має стільки позитивних значень (наприклад: щасливий, прибуток, популярний, весільний), тому це було б суперечливим. Один і той же колоронім навряд чи матиме настільки суперечливі значення у мові. Наприклад, китайці використовують 红旗 hóngqí "червоний прапор" для позначення національних та комуністичних партійних прапорів. У цьому випадку, 红旗 hóngqí "червоний прапор" тепер не можна використовувати для вираження "небезпеки". Це надає нам додаткові докази того, що ті значення, що виникли раніше визначають напрямок і сферу подальшого розвитку значень.

Використання 黄 huáng "жовтий" у китайській та українській мові має ряд спільних функцій. Вони обидва можуть виражати значення золотого кольору, в'янення, слабкості. Крім того, китайська мова поширює значення 黄 huáng від "в'янути" до "збанкрутувати", а в українській мові жовтий – "слабкий" до "кволий". Основна різниця між значенням жовтого кольору в обох мовах полягає у тому, що жовтий розширює своє початкове значення від 地黄 dìhuáng

"жовтого, кольору землі" до 皇帝 huángdì "імператор", а в українській мові жовтий не має цих значень.

绿 lǜ зелений у китайській мові має подібні до української семантичні функції. 绿 lǜ зелений можна використовувати для позначення "природного", як у 绿色食品 lǜsè shípǐn "екологічно чисті продукти харчування", та "зелена енергія". Однак лише китайська 绿 lǜ передає значення "зраджений", і лише в українській зелений передає значення "недосвідчений" та "алкоголь".

蓝 lán синій у китайській мові має менше семантичних функцій, ніж синій в українській мові. Хоча як в китайській так і в українській мові синій можна використовувати для позначення "кольору неба" та "кольору одягу для робітничого класу", синій в українській мові також передає значення "обраний" у фразі "мати голубу кров", "бути у стані алкогольного сп'яніння" – "синій", "черства жінка" – "синя панчоха" , всі ці значення синього кольору не використовуються в китайській мові. Оскільки ці абстрактні значення не суперечать жодному з існуючих значень 蓝 lán синій, ми можемо припустити, що вони можуть бути розроблені також китайською мовою в майбутньому.

紫 zǐ фіолетовий колір у китайській мові має подібні семантичні функції з фіолетовим в українській.

紫 zǐ використовується для позначення квітів та різних рослин. В китайській мові, на відміну від української фіолетовий позначає колір суконь для найбільш привілейованого прошарку (наприклад, імператора). В китайській мові 紫 zǐ також використовується для позначення королівських місць, а саме 紫禁城 zǐjìnchéng Заборонене місто. Порівняно із семантичними функціями інших кольорів, про які йшлося раніше, фіолетовий колір у китайській та в українській мові має менші функції, і вони є вузькоспеціалізованими.

Висновки до розділу 2

У другій частині ми розглянули сім колоронімів китайській мові та порівняли їх з аналогами в українській мові, зосереджуючи увагу на процесі та процедурі, що беруть участь у розробці різних семантичних функцій цих кольорових термінів. Під час порівняння ми виявили, що вони мають більше подібностей, ніж відмінностей. Ми можемо узагальнити наші висновки наступним чином:

1. Більшість розширених та абстрактних значень семи основних колоронімів в китайській походять від їх початкового значення;
2. Метафоризація та метонімізація це – два основних механізми, що беруть участь у семантичному розширенні колоронімів у китайській мові;
3. Деякі розширені та абстрактні значення розробляються шляхом прагматичного виведення, або за допомогою когнітивних засобів, таких як відчуття протилежних відношень;
4. Деякі розширені та абстрактні значення виникли шляхом випадкового запозичення;
5. Під час дослідження ми помітили, що чисті кольори в китайській мові виділили більше семантичних функцій, ніж ті, що відносяться до нижніх кольорів;

Це дослідження показує, що семантичне розширення кольорових термінів йде нелінійним шляхом. Тобто початкове значення може одночасно перерости у кілька розширених значень, а розширене значення може одночасно перерости у кілька абстрактних значень.

Знахідкою цього дослідження є те, що всі розширені та абстрактні значення колоронімів у китайській та українській мові можна розділити на два типи: позитивні чи негативні.

Ми обговорили семантичні функції семи колоронімів у китайській мові та процеси розвитку їх розширеного та абстрактного значення. Та порівняли ці сім китайських кольорових термінів з їхніми українськими аналогами, та побачили, відмінності у сприйнятті колоронімів в українській та китайській мові.

РОЗДІЛ 3

ЗАСТОСУВАННЯ СЕМАНТИЧНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ КОЛЬОРУ У КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

3.1 Визначення поняття "фразеологізм" та класифікація фразеологізмів в склад котрих входять колороніми у китайській мові

Фразеологізм – це усталений зворот, стійке поєднання слів, що виступає в мові як єдиний, неподільний і цілісний за значенням вислів (Баранова ,1973. С. 122). Фразеологічні звороти – це стійкі сполучення слів, котрі використовуються для називання предметів, ознак, дій. Усі слова, що складають фразеологізми, разом передають одне лексичне значення, часто зовсім не співвідносять зі значенням слів, що його складають.

Родоначальником теорії фразеології прийнято вважати швейцарського мовознавця французького походження Шарля Баллі. Він ввів поняття фразеологізмів: "Сполучення, що міцно ввійшли в мову, називаються фразеологічними зворотами" (Баллі ,2001, с. 432). Шарль Баллі спочатку ввів чотири типи словосполучення, з котрих потім виділі два основні, а саме:

1. вільні словосполучення;
2. фразеологічні єдності (це словосполучення, компоненти яких, постійно вживаючись в цих поєднаннях для вираження однієї і тієї ж думки, та котрі втратили своє самостійне значення) (Кунин,2006, с.342) .

Варто відзначити, що внесок який зробив Шарль Баллі сприяв розвитку дослідження фразеологізмів (Баранов, 2008, с.656). Радянський лінгвіст В. В. Виноградов перший ввів поняття "фразеологічна одиниця" (Бельчиков , 2004, с.190).

Питанням фразеології також займалися такі вчені, як Е. Поліванов, Б. Ларін, Н. Шанський, О. Корнілов, Т. Федуленкова, Т. Дербукова, З. Анісімова, В. Телії (Баранов, 2013, с. 307).

Варто зазначити, що цікавість до вивчення та дослідження феномену фразеології у китайській мові завжди був. Китайська мова само по собі лаконічна, скупа, коротка, але за допомогою різних фразеологізмів можна гарно в образній формі зобразити природні пейзажі, побут, емоції, культурні та історичні події та ще багато іншого. Фразеологізми є унікальним відображенням національної культури, її самобутності і колориту. Вони містять народну мудрість та відображають історичні події. В нашій роботі ми розглянемо фразеологізми, до складу котрих входять колороніми. Хотілось б додати, що в Китаї дуже поважають та цінять, якщо під час розмови використовую фразеологізми, особливо якщо їх використовує людина для котрої китайська мова не рідна. Це показує, начитаність та зацікавленість до культурних та історичних цінностей країни (Войцехович,1996, с. 152).

Беручи приклад зі свого досвіду навчання у Китаї, фразеологізми є обов'язковими до вивчення. Вони не тільки полегшать спілкування, але й допоможуть краще зрозуміти культурні особливості та світогляд китайців. Так в Китаї є величезна кількість різноманітних фразеологічних словників, в тому числі двомовних для іноземці.

Слід згадати відомих вчених - лінгвістів, котрі зробили величезний вклад в розвиток фразеології: Ма Гофань (马国凡), Яо Пенци (姚鹏慈), Ні Баоюань (倪宝元), Вень Дуаньчжень (温端政), Чжан Чжигун (张志公) та інші (Войцехович ,2007, с.509).

Не зважаючи на те що фразеологізми грають важливу роль в спілкуванні, на сьогоднішній день вони не виділяється в самостійний розділ мовознавства (Войцехович,1996, с. 152).

Китайська мова багата на фразеологізми, це пояснюється тим, що фразеологізми, котрі використовувались в давнину залишаються актуальними й сьогодні, а нові продовжую з'являтися з кожним роком (Корнилов, 2005. С. 336).

Китайський лінгвіст Ма Гофань (马国凡) виділяє 5 основних розрядів фразеологізмів китайської мови:

- 1) чен юй 成语 Chéngyǔ – ідіоми;
- 2) янь юй 颜语 Yán yǔ – прислів'я;
- 3) сехоу юй 歇后语 Xiēhòuyǔ – недомовки-іносказання;
- 4) гуаньюн'юй 惯用语 Guànyòng yǔ – фразеологічні сполучення;
- 5) су юй 俗语 Súyǔ – приказки (Корнева ,2014, с. 392).

Важливе місце в системі фразеологізмів китайської мови займають чен юй 成语 Chéngyǔ .

Чен юй 成语 Chéngyǔ – це сталий вираз, семантично не подільний, є членом речення та складається з чотирьох ієрогліфів (Корнилов, 2005. С. 336).

Чен юй виникли багато років тому, їх виникнення пов'язане з історичними подіями, легендами та міфами, філософськими і релігійними вченнями (Корнева ,2014, с. 392).

Ієрогліфи, котрі входять до складу чен юй мають граматичні та лексичні норми давньокитайської мови веньянь (Корнилов, 2005. С. 336). Чен юй зберігає цю особливість стародавньої мови, вони складається з односкладових слів, які мають багато значень. Односкладові слова веньянь, котрі входять до складі чен юй, позбавлені будь-яких морфологічних показників. У більшості випадків відсутні і службові слова (Корнилов, 2005. С. 336). За граматичне навантаження в чен юй відповідає порядок слів (Рогачев ,1993, с.206). Використовуючи чен юй в мові, ми можемо з компресувати та з економити використання мовних одиниць під час спілкування та написання. З їх допомогою можна побудувати будь-яку граматичну конструкцію та виразити складані поняття (Корнилов, 2005. С. 336).

Пропонуємо розглянути декілька найбільш популярних чен юй:

红红火火 Hóng hónghuo huǒ – проквітаючи.

红 hóng червоний, і 火 huǒ вогонь передають значення енергії китайською мовою. Цим чен юєм можна описати проквітаючи і насичене життя. Часто використовується для опису справи, несучи значення "вдачі", "великого прибутку", та має більш яскраве і витончене значення.

回黄转绿 huí huáng zhuǎn lǜ (дослівний переклад, на зміну зеленого кольору приходять жовтий), – зміна пір року.

Для перекладу даного чен юй використовувався описовий переклад. Слід зазначити, що на відміну від європейської традиції, де загальноприйнята, що на зміну зеленому літу приходять жовта осінь, то в Китаї ці кольори охоплюють більш тривалий часовий відрізок, жовтий колір уособлює як осінь, так і зиму, а зелений – весну і літо (Уорф, 2016.с. 243).

黑白分明 Hēibái fēnmíng чітко розрізняти.

Використовується для позначення чіткого розмежування. Можна описати людину чи подію. 黑 Hēi чорний, 白 bái білий, дослівно перекладається, як розділяти чорне та біле.

青红皂白 Qīnghóngzàobái розрізняти правду та не правду.

Цей чен юй описує чотири кольори "синій", "червоний", "чорний" та "білий", синє і червоне або чорне і біле (як яскраві протилежності). Часто використовують в негативному значенні.

万紫千红 Wànzǐqiānhóng багатогранний, різноманітний.

Використовується для опису чогось гарного.

Чен юй дозволяє висловити різноманітні значення, відносини в максимально простій формі.

Прислів'я – янь юй (谚语 Yán yǔ) і приказки – су юй (俗语 Súyǔ) часто безособові та нерідко мають повчальний характер (Войцехович, 1996, с. 152).

Приказки – су юй (俗语 Súyǔ) використовується, як вислів для позначення якогось життєвого явища. Мають лаконічну форму (Войцехович, 1996, с. 152).

Су юй – це стійке поєднання слів, що характеризується метафоричністю і експресивністю. Су юй своєю образністю і експресивністю відображають майже всі сторони життя. Варто відзначити, що через свою стійку структур та образність при перекладі можуть викликати труднощі в перекладачів - лінгвістів.

Прислів'я - янь юй (谚语 Yán yǔ) – це вислови створені народом, мають розмовний характер, мають стійку структуру та лаконічні. Вони мають повчальний та дидактичний характер (Войцехович, 1996, с. 152).

Наприклад:

近朱者赤，近墨者黑

Jìn zhū zhě chì, jìn mò zhě hēi

З ким поведешся, того й наберешся (дослідний переклад: той, хто близький до кіноварі – червоний, хто близький до туші – чорний).

天下乌鸦一般黑

Tiānxià wūyā yībān hēi

Одним миром мазані (дослідний переклад: всі ворони в світі однаково чорні) [80].

青出于蓝而胜于蓝

Qīngchūyúlán ér shèng yú lán

Учень перевершив майстра (дослідний переклад: синя фарба видобувається з індиго, але вона яскравіше, ніж індиго).

Джерелом походження прислів'я та приказок можна вважати розмовну побутову мову, спостереження та звичаїв людей. Через прислів'я та приказки народ передає свої знання наступним поколінням. Прислів'я, котрі потрапили в ужиток з літературних творів, можуть вважатися, тільки тоді прислів'ями, якщо їх зв'язок з літературним твором був забутий, або утрачений (Войцехович, 1996, с. 152).

Китайські прислів'я та приказки виражають народну мудрості, втілюють собою життєвий досвід народу. Прислів'я – це носії інформації, що стосується історичних подій, стародавнього побуту, суспільного укладу і сімейного життя, вірувань, моралі, людських взаємин (Ветров, 2007, С. 368).

Наступнім різновидом китайських фразеологізмів ми розглянемо гуаньюн юй (惯用语 guàn yòng yǔ). Гуаньюн юй (惯用语 guàn yòng yǔ) – це стійкі трьохморфемні словосполучення, які мають цілісне переносне значення, що

відрізняються емоційно-експресивним насиченням, образністю, лаконізмом (Ветров, 2007, С. 368).

Є думка про те, що до гуаньюн юй можна віднести і чотирихслівні фразеологізми (наприклад, чен'юй). Також є низка лінгвістів, котрі вважають, що гуаньюн юй – це просто різновид приказок 俗语 (суой) (Баранова, 1968. С. 9).

Але прийнято вважати, що до категорії гуаньюн юй відносяться, перш за все, трискладові поєднання, котрі вживаються як в прямому, так і в переносному значенні. Гуаньюн юй з більшою кількістю компонентів зустрічається дуже рідко(Ветров, 2007, С. 368).

Гуаньюн юй діляться на два типи, а саме ті що мають структуру словосполучення та не виражають закінченої думки, та ті що мають структуру речення та виражають закінчену думку. Але ці відмінності не впливають на зміст фразеологізмів, вони не мають повчального характеру, як прислів'я, а як яскраві виразні засоби мови констатують характерні особливості людей, подій та ситуацій (Ветров, 2007, С. 368).

Гуаньюн юй на відміну від сю юй та янь юй не мають повчального характеру, вони використовуються для вираження характерної особливості людей, подій, ситуацій (Ветров, 2007, С. 368).

Наприклад:

黄昏恋 Huánghūnlìàn кохання в літньому віці (дослівно, кохання жовтого вечора)

黄 Huáng жовтий використовується в розширеному значенні, і в поєднанні з 昏 hūn "вечір" перекладається як сутінки.

大红人 Dàhóng rén щасливець (дослівно, великий червоний чоловік).

红眼病 Hóngyǎnbìng заздрити (дослівно: хвороба червоних очей).

Визначити час появи в мові гуаньюн юй неможливо, реально говорити лише про період їх широкого поширення в якості стійких виразів (Горелов, 2005. С.192).

Сехоу юй 歇后语 (Xiēhòuyǔ) недововка – складається з двох частин. Перша частина – це іносказання, друга – розкриває зміст. Іноді при вживанні сехоу юй, використовуються тільки одна частина фрази (Рогачев, 1993, с. 206).

Варто відзначити, що сехоу юй дуже специфічні, для того, щоб перекласти їх потрібно не тільки добре розуміти мову, а й розуміти культурні особливості. Сехоу юй являє собою закінчене судження, котрі виражається у вигляді речення (Корнилов, 2005, с.336).

Пряходин в своїх працях зазначає, що сехоу юй позначаються два різні розряди фразеологічних одиниць (Рогачев, 1993, с. 206):

- Фразеологічні одиниці, котрі шляхом усічення зменшуються за розміром, частіше це чен юй. Новий фразеологізм може існувати в мові та функціонувати, як окрема нова фразеологічна одиниця.

- Вирази, котрі складаються з двох частин, де перша частина – іносказання (譬喻 pìyù), а друга розкриває сенс цього іносказання (解答 jiědá), в зв'язку з чим такі вислови іноді іменуються "недововки-іносказаннями". Наприклад: 日落西山, 红不过一会儿了 Rìluò xīshān, hóng bu guò yīhuǐ'érle – доживати останні дні (дослівний переклад, сонце сідає за західні пагорби, не буде більше червоним); 乌鸦落在猪身上---只看到人家黑, 看不见自己黑 Wūyā luò zài zhū shēnshang---zhǐ kàn dào rénjiā hēi, kàn bùjiàn zìjǐ hēi – В чужому оці бачить зразу, а в своїм - ні разу (дослівний переклад, ворона впала на свиню, побачила тільки її чорний колір, те що сама чорна не бачить)(科普中国-科学原理一点通, 2016).

В нашій роботі ми притримуємося думки, що до сехоу юй відносяться ті фразеологізми, котрі мають членування на дві частини. Слід зазначити, що на письмі вони розділяються комою, або тире. А в усному мовленні інтонацією: перша частина вимовляється з інтонацією завершеності, а друга відділяється від першого паузою і вимовляється відповідною інтонацією того висловлювання, в якому вживається сехоу юй (Корнилов, 2005, с.336).

Сехоу юй є закінченим судження, виражене у формі пропозиції, їх часто порівнюють з прислів'ями (Корнилов, 2005, с.336). Особливість сехоу юй полягає в тому, що відносини, що зв'язують ієрогліфи разом, не вкладаються в рамки граматичних відносин, які притаманні двочленним прислів'ям. Ієрогліфи, котрі входять в склад сехоу юй співвідносяться між собою у вигляді загадки: іносказання (перший член) і відповідь на загадку, розкриття іносказання (другий член). Наприклад:

七月的生柿子 — 难啃。

Qī yuè de shēng shìzi — nán kěn.

Липневу хурму — важко відкусити.

При перекладі на українську мові ми будемо використовувати позначення "необдуманий" або "незрілий" .

Сехоу юй схожі на загадки, в котрих розповідач в першій частині задає загадку, а в другій сам дає відповідь. Відрізнити їх від загадом ми можемо тим, що сехоу юй можуть використовуватися в повсякденному житті для спілкування, а загадки не використовуються в цілях спілкування.

Сухоу юй має комунікативну цінність, використовується для донесення думки оповідача (Баранова, 1973. С. 122) .

У фразеології китайської мови відображається те, що основні кольори в китайській культурі спочатку були світоглядними категоріями. З давніх-давен вони були закріплені за певними сферами життя, що, в свою чергу, не могло не вплинути на семантику колоронімів в складі фразеологічних одиниць (Прядохин, 2004. С.146).

В даному розділі ми роздивились класифікацію фразеологізмів в китайській мові, та привели приклади фразеологізмів, котрі містять в собі колороніми. Далі пропонуємо роздивитися більш детально вживання найбільш розповсюджених колоронімів.

3.2. Особливості вживання жовтого кольору в китайській мові

Жовтий колір у китайській культурі займає одне зі значних місць, тому ми не можемо його оминати.

Говорячи про кольори в китайській мові та культурі, слід згадати одну з основних складових китайської філософії У-сін (五行学说 wǔxíng xuéshuō). У-сін позначає п'ять основних елементів: вогонь, вода, дерево, метал і земля. Ці елементи в свою чергу представляють п'ять напрямків і п'ять кольорів. Сходу належить елемент дерево, а її репрезентативний колір – 青 qīng зеленувато-блакитний; заходу – золото, а репрезентативний колір – білий; півдню – вогонь, репрезентативний колір – червоний; півночі – вода, а репрезентативний колір – чорний; центру – земля, жовтий.

Крім того, китайці вірили, що в кожному з цих п'яти елементів є правитель, а саме: Зелений Імператор, Білий Імператор, Червоний Імператор, Чорний Імператор та Жовтий Імператор. Серед п'яти імператорів нам найбільш відомий – Жовтий Імператор, оскільки він відноситься, до центральної частини, та стихія його земля. Розташування Жовтого імператора прийнято вважати басейн річки Хуанхе (黄河 huánghé Жовта річка). Жовтий Імператор вважається родоначальником сільськогосподарської діяльності, тому в давнину китайці з повагою ставились до жовтого кольору, а одяг жовтого кольору вдягати тільки імператори та його родичі. Деякі вчені припускають, що 黄 Huáng "жовтий" пов'язаний з колірною символікою річкових божеств і духів, що живуть в річці Хуанхе.

У словнику 说文解字 shuōwén jiězì "Шовеньцзеци" надається таке визначення цього кольору: "Жовтий – це колір землі" (Корсун, 2010, с.380).

У ранній літературі жовтий колір завжди розглядався як сприятливий колір, а радісні дні називали і називають 黄道吉日 huáng dào jí rì – щасливий жовтий шлях.

В "Книзі змін" є вираз "龙战于野，其血玄黄" "Lóng zhàn yú yě, qí xuè xiánhuáng", котрий перекладеться: "Дракон бореться в дикій природі, а кров у нього чорно-жовта" (百度百科, 2016).

Згідно з У-сін жовтий – це середній колір з п'яти кольорів, він символізує середній шлях, а саме те, що він немає недоліків. Через аутентичне значення жовтого кольору, середній шлях і взаємозв'язок з міфічною істотою драконом, китайці поступово почали асоціювати жовтий колір з імператором і згодом він став кольором імператора. Імператор носив одяг золотисто-жовтого кольору, на спині зазвичай був вишитий золотими нитками символи імператорської влади – дракон, котрий також є одним з річкових божеств (百度百科, 2016).

В коментарях "Веньянь-чжуан" (文言傳 wényánzhuàn) пояснюється: "Чорно-бурий і жовтий – це змішання неба і землі, небо – чорно-бурого кольору, а земля - жовтого". Швейцарський вчений Р. Ратті стверджує: "Найбільш прості кольори діляться на темні, або світлі. Так у виразі 玄黃 xuánhuáng, ієрогліф 玄 xián має значення "темний", а 黃 huáng "жовтий", та перекладається як "чорний і жовтий".

У династію Інь-Шань вираз 玄黃 xuánhuáng означав день і ніч, небо і землю, а в підсумку інь і ян (Кобзев, 2019).

В давнину жовтий колір в Китаї був символом поваги. Незважаючи на те, що багато вчених мають розбіжності щодо причини такого ставлення до нього.

Ми можемо припустити, що таке ставлення до жовтого кольору, тако ж пов'язано з одним з найвідоміших правителів Китаю, про котрого складено багато міфів та легенд – Хуан-ді (皇帝 huángdì Жовтий імператор).

Його вважають одним із засновників даосизму і першопредком китайської цивілізації (Лисевич, 1974. – С. 40-42).

Китайською мовою назва країни Китай складається з двох ієрогліфів 中 Zhōng – центр та 國 guó – країна, якщо дослівно перекласти ієрогліфи ми отримаємо – Центральна країна. Посилаючи на вищезгадані дані про філософію У-сін, до центральної сторони світу відноситься стихія землі, а колір жовтий. Ми можемо припустити, що це також стала однією з причин, поважного ставлення до жовтого кольору в давнині.

Жовтий колір асоціюється з хоробрістю та відданістю. У Пекінській опері актори, що грають історичну особистість, воєначальника в епоху Троєцарствія, особистого охоронця Цао Цао, котрий загинув в битві проти цілої армії— Діен Вея (典韦 Dian Wei), завжди виходять в жовтому гримі на сцену (Чэнь Си, 1991, с. 26).

Але не зважаючи на те що, жовтий колір був в пошані раніше, зараз в китайській культурі жовтий набув значення вульгарності. Але ж чому відбулися такі зміни?

Зіткнувшись із цією ситуацією, нам необхідно зробити простий аналіз тонкощів і недоліків "жовтого" і зрозуміти, чому він перетворився із благородного на вульгарний.

Ми припускаємо, що зміна вставлені до жовтого кольору відбувалася під впливом західною культури (百度文科, 205).

У Великобританії в 1894 році випустили журнал, котрий мав назву "Жовтий журнал". В цьому журналі опубліковували роботи письменників та митців, котрі писали у низькому стилі, їх роботи мали сюжети для дорослих (Wu, 2011).

Таким чином, з розвитком часу жовтий став синонімом вульгарності та прихильності. У той же час, разом із просуванням газет, ця звична асоціація зміцнилася в суспільстві.

У сучасний час, із вторгненням західних поглядів та культурним імпортом, значення жовтого в Китаї змінилось. В західних країнах більшість людей не знають, що жовтий був благородним кольором у Стародавньому Китаї, і він не мав вульгарного значення. Саме завдяки впровадженню західної культури люди надавали жовтому таке низьке значення.

Наприклад:

扫黄 sāohuáng (дослівний переклад, прибрати жовте) – покінчити з поширенням друкованої продукції та відеокасет аморального характеру.

黄书 huángshū (дослівний переклад, жовті книги) – порнографічні книги.

Ми не можемо не згадати класифікацію функцій колороніму "жовтий", котру запропонувала кандидат філологічних наук Костанда І. О у своїй роботі:

- функція постійної ознаки (коли колір постійно притаманний конкретному предмету) 黄黄 Huáng huáng жовтий, 黄沙 huángshā жовтий пісок, 黄金时代 huángjīn shídài золотий вік;
- функція змінної ознаки (коли колір характеризує тимчасовий стан людини, явища, дійсності тощо) 黄口 huángkǒu жовторотий, 毛丫头 máoyātou маленька дівчина (дослівно, жовта дівчина);
- функція характеристики фразеологічного обороту (колір є характеристикою фразеологічного обороту, метафоричного виразу або прозивного обороту) 老黄牛 lǎohuángniú працювати як віл (дослівно, стара жовта корова), 青黄不接 qīnghuángbùjiē не зводити кінці з кінцями (дослівно, зелене (новий урожай) і жовте (старий хліб) не сходяться) (Костанда, 2015, С. 70 – 73).

3.3. Особливості вживання та значення червоного кольору

Мова відображає культуру країни, та відіграє значну роль у розумінні соціокультурних аспектів. У різних мовах слова або терміни можуть мати однакове значення, але в той же час вони можуть мати вторинні або додаткові значення. Цю особливість ми можемо простежити використовуючи колороніми в спілкуванні.

Буде доречним згадати колоронім "червоний" в нашій роботі, адже цей колір є одним з основних кольорів в Китаї. Слово "червоний" як метафора в китайській мові несе глибоке культурне та історичне значення. Червоний 红 Hóng має унікальні символічні значення, деякі з них ми розглянемо в нашій роботі.

Почнемо з його символічного значення щасливих подій.

Червоний колір, часто символізує життя на землі – 红日 hóngrì червоне сонце. Сонце символізує життя на землі, тепло, життєві сили та енергію. Посилаючись на це, можна зробити висновок, що червоний, це колір життя, щастя, тепла, достатку та успіху. Червоний колір займає важливе місце в китайському буденному житті. Наприклад в навчальних закладах, список з іменами найкращих учнів зазвичай вивішують на дошку червоного кольору 红板 hóngbǎn "дошка пошани" дослівно перекладається, як червона дошка.

红包 hóngbāo дослівно перекладається як "червоний конверт". Ми припускаємо, що вираз 红包 hóngbāo отримав значення "винагорода", через те що на свята в якості подарунку прийнято дарувати гроші в червоному конверті.

Вітаючи шанованих гостей або святкуючи важливі події, китайці пишуть імена гостей, або поважних особистостей на 红色条幅 hóngsètiáofú – червоному сувої, щоб висловити повагу.

Так на великі традиційні свята, вулиці та будівлі оздоблюються прикрасами червоного кольору на двері та вікна вішають ієрогліф, котрий має значення "щастя" и обов'язково написаний на папері червоного кольору.

Червоний колір також є головним кольором подружньої пари на весіллі. Саме слово весілля 红事 hóngshì на китайській мові складається з двох ієрогліфів 红 hóng червоний та 事 shì справа. Червоний колір у Китаї символізує радість (Вахтин, 1959, с. 312)

В день весілля наречена вбирається в червоний вишитий наряд. Після взаємних поклонів, пара входить в будинок молодого і становиться на коліна на мідне дзеркало на червоному килимі (红地毯 hóngdìtǎn), зав'язує один вузол червоним шнурком (红线 hóngxiàn) в знак того, що зв'язують свої долі. Існує легенда, згідно з якою китайський бог шлюбу, має книгу, в якій записані долі шлюбів тих, хто на землі, і прикріплює червоний шнурок (红线 hóngxiàn), який зв'яже їх на все життя. Традиційною прикрасою на весіллі вважається вирізаний на папері ієрогліф подвійного щастя (红双喜 hóngshuāngxǐ). Коли у

подружжя народжується дитина прийнято дарувати яйця пофарбовані в червоний колір – 红蛋 hóngdàn "червоне яйце". (Вахтин, 1959, с. 312)

Через вплив західного суспільства та подорожчання життя, традиційні весілля проводяться досить рідко. Але при офіційному оформленні шлюбу, обов'язково роблять загальне фото подружньої пари на червоному тлі в свідоцтво про шлюб.

Хотілось би згадати, що в творі Ван Шифу "Західний флігель" ім'я персонажа, який сприяв об'єднанню головних персонажів було Хун-нян 红娘 hóngniáng (дослівно, червона жінка). Пізніше ім'ям цього персонажа почали називати людей, котрі допомагали іншим скласти щасливий шлюб. А 红娘 hóngniáng почали перекласти, як сваха.

В Китаї під час різного роду заходів застеляють підлогу червоними килимами, що є символом урочистих подій та почесного ставлення до гостя.

Чен юй 红男绿女 hóng nán lǜ nǚ має значення святково одягнена молодь, в свою чергу перекладається дослівно "червоний чоловік та зелена жінка"

У давнину в Китаї використання червоного та зеленого кольору було вишуканим. Так у чиновників, вбрання було червоного кольору, що вказувало на його посаду і соціальний стан; тоді як жінка, котра супроводжувала була одягнена в одяг зеленого кольору. В наші дні цей чен юй використовується для вираження святковості (新浪历史, 2015).

У першій половині двадцятого століття в Китаї відбулося багато змін та подій, а саме проголошення Китайської Народної Республіки. Після цього червоний колір почав асоціюватися з революцією та будівництвом нового соціального суспільства (Фельдман, 2006, с. 5-25).

Червоний колір, набув значення революції та соціалізму в Китаї. Національний китайський прапор – це п'яти зоряний червоний прапор 五星红旗 wǔxīng hóngqí. З'явився вираз 红心 hóngxīn дослівно перекладається, як червоне серце, має значення "вірність". Так, як червоний колір, є символом

соціалізму, на Материковому Китаї 红心 hóngxīn "відданість" посилається на відданість революційній справі пролетаріату.

У китайській мові червоний колір може асоціюватися з певними емоціями.

Червоний колір може означати, як злість, заздрість так і буду компліментом вроди.

Емоцію сорому можна описати використовуючи чен юй 面红耳赤 miàn hóng ěr chì – почервоніти до коренів волосся (дослівно, червоне обличчя та червоні вуха), в цьому виразі використано два ієрогліфи, котрі відповідають за колір, а саме 红 hóng та 赤 chì.

Чен юй 面色红润 miànsè hóngrùn – рум'яне обличчя / кров з молоком, для хлопця або дівчини це вважається комплементом, тому що він/вона дуже здорова та духовна людина. Також використовують вираз 红颜 hóngyán червоне обличчя, для того щоб висловити, що дівчина/ жінка дуже гарна.

Рум'яна, був одним з основних атрибутів макіяжу в давнину, їх створювали з сафлору, що росте на північному заході Китаю, і дає пігмент під назвою кармаїн. Як зазначає Р. Лаурсен, цей барвник був широко поширений на території Китаю. Проте широке використання червоних барвників не може бути пояснено лише їх розповсюдженістю (Laurson, 2008).

Червону колір також має значення вдачі, прибутку. Так, коли розпочата справа починає приносити прибуток з перших днів, прийнято використовувати вираз 开门红 kāiménhóng (дослівно, відчинити двері червоному) набув значення "покласти успішний початок", а 红利 hónglì – "бонуси у вигляді грошей". В свою чергу кажучи розділити червоний 分红 fēnhóng матиметься на увазі розділити прибуток.

У китайській мові є багато виразів із 红 hóng, що вказують на славу, або успіх, наприклад, 走红 zǒuhóng "ставати відомим" (дослівно, йти по червоному), 红人 hóngren "відома людина" (дослівно, червона людина).

Червоний також використовується для позначення популярності, 红货 hónghuò червоний (найкращий) товар, в свою чергу 当红单品 Dānghóng dān pǐn

перекладається, як "найпопулярніший на даний момент товар" (дослівно, найчервоніший на даний момент) (新浪历史, 2015).

Спираючись на це, ми можемо зробити висновок, що червоний 红 hóng може використовуватися в значенні популярний, як до людини, так и до речей.

Як згадувалось раніше чиновники, котрі займали високі посади носили вбрання, червоного кольору, найдорожча та найякісніші меблі були зроблені із червоного дерева. Варто відзначити, що меблі зроблені із червоного дерева залишають в пошані й зараз.

Фіолетовий разом з багряно-червоним досить часто використовувалися в архітектурі. Зокрема, стіни Забороненого Міста в Пекіні завжди були пофарбовані в пурпурно-червоний колір, а стовпи і двері – в багряний (Корсун, 2010, с. 380).

Крім того в давнину вважали, що червоний колір відлякує злих духів і тому одягали дітей в одяг червоного кольору, а будівлі прикрашали речами червоного кольору (Костанда, 2015, С. 34 – 36)

Незважаючи на велику кількість позитивних значень червоний колір також має і негативне значення. Коли людина відчуває злість або заздрість, її обличчя і очі червоніють, 红眼 hóngyǎn заздрити (дослівно, червоні очі), в свою чергу фраза "дивитися червоними очима" має значення бути заздрісним 看红了眼 kànhóngleyǎn.

Також негативним відтінком має словосполучення 红尘 hóngchén – мішура, показна розкіш. У китайській поезії ця ідіома використовується для позначення мирської бездуховності в широкому розумінні (Морозова, 2008, с. 217).

3.4. Особливості вживання кольору 青 qīng у китайській мові

Далі розглянемо незвичайне для нашого розуміння значення ієрогліфа 青 qīng. Ієрогліф 青 qīng може перекладатися, як "темно-блакитний", "яскраво

синій", "яскраво зелений" та "чорний". Переклад 青 qīng в роботах різних авторів не збігається. Тому, в нашій роботі ми роздивимось на прикладах різні значення 青 qīng.

Колір 青 qīng – мав важливе значення в давньокитайському суспільстві. Цей колір символізує силу, надію, простоту та гідність. Він присутній у традиційному посуді та вбраннях.

Досить часто, навіть маючи контекст не можна точно визначити, 青 qīng відноситься до синього або зеленого кольору. 青 qīng – це проміжний колір між синім і зеленим. Тому колір, котрий має суміш смарагдово-зеленого та синьо-фіолетового кольору це – 青 qīng.

Відомий китайський стратег і мислитель Сюнь-цзи має вислів:

"青，取之于蓝而青于蓝；冰，水为之而寒于水"

"Qīng, qǔ zhī yú lán ér qīng yú lán; bīng, shuǐ wéi zhī ér hán yú shuǐ"

"Синя фарба виходить з індиго, але вона синіша самого індиго; лід народжується з води, але холодніший за воду."

Цей вираз використовують для визначення, того що учень може перевершити вчителя, що можливості людського пізнання безмежні (百度百科, 2016).

青 qīng в цьому виразі позначає колір між синім і фіолетовим.

Таке значення 青 qīng простежується у виразах 青云 qīngyún – зробити чудову кар'єру та у складі чен юй 平步青云 píngbùqīngyún (дослівно, легкими кроками піднятися до синіх хмар) – швидко піти на підвищення.

Вираз 青天 qīngtiān ясне (сине) небо, але цей вираз ще має значення "чесний, непідкупний чиновник". Це пов'язано з історичним персонажем 包拯 bāo zhěng Бао Чжен китайським державним діячем і суддею часів династії Сун, відомий тим, що був безкорисливим та чесним. Він прихильно ставиться до людей і люди з повагою називають його "包青天 bāoqīngtiān". Тому з часом цей

вираз набув такого значення " чесний , непідкупний чиновник" (Yang, 2016, с.568).

У романі "Нотатки з хатини Велике в малому" китайського письменника Цзи Юнь є вираз:

"二三月间，田苗已长，商家以钱给农户，俟熟收粮，谓之买青"

"Èrsān yuè jiān, tiánmiáo yǐ zhǎng, shāngjiā yǐ qián gěi nóng hù, qí shú shōu liáng, wèi zhī mǎi qīng"

"Протягом лютого та березня польові саджанці виростають, торговці дають фермерам гроші на збір зерна, яке називається закупівля на корені зеленого майбутнього врожаю"

У цьому виразі 青 qīng відноситься до культур, які не дозріли, та ще зелені(百度文科, 2015).

В одній з основних категорій китайської філософії про п'ять основних стихій, У- сін (五行学说 wǔxíng xuéshuō) колір 青 qīng відноситься до деревини [68].

В етимологічному словнику Шимін йдеться:

"青,生也,象物生时色也. "

" Qīng, shēng yě, xiàng wù shēng shí sè yě".

В цьому виразі колір 青 qīng символізує колір зародження та позначає ніжний зелений колір, властивий траві та незрілим культурам(百度文科, 2015).

В давнькитайському суспільстві колір 青 qīng був символом життя, весни та молодості, ці значення збереглися і сьогодні, ми можемо це простежити, опираючись на наведені нижче приклади.

Наведемо кілька найпоширеніших слів, котрі позначають молоді роки людини: 青年 qīngnián – молодь, 青少年 qīngshàonián – молодь і юнацтво, 青春 qīngchūn молодість, також має значення весни.

Ми не можемо оминути, той факт, що 青 qīng в поєднанні з ієрогліфом 绿 lǜ зелений (青绿 qīnglǜ) буде перекладатись, як темно - зелений. 青 qīng виступає, як показник відтінку більш темного кольору. Але в поєднанні з 白 bái

білий (青白 qīngbái) набуває значення блідий і тим самим позначає відтінок більш світліший, ніж білий.

З 青 qīng є багато чен юй, котрі використовуються в повсякденному житті:

青山绿水 qīngshān lǜshuǐ гарний пейзаж (дослівно, зелені гори і сині води).

青天白日 qīngtiānbáirì ясний день (дослівно, біле сонце в синьому небі).

万古长青 wàngǔchángqīng вічно молодий, має аналог в українській мові, а саме "молодий - зелений".

青梅竹马 qīng méi zhú mǎ дослівно перекладається, як зелені сливи і бамбукові конячки, цей чен юй до сить часто використовують в буденному житті, коли мова йде про опис дружби з дитинства (新浪历史 2015).

Посилаючись на китайську поезію доби Тан 青 qīng має значення чорного кольору. У вірші Тан Сюхунь "送客自两河归江南" "Sòng kè zì liǎng hé guī jiāngnán" є вираз:

"金乌长飞玉兔走,青鬓常青古无有."

"Jīnwū zhǎng fēi yùtù zǒu, qīng bìn cháng qīng gǔ wú yǒu."

"Золота ворона летить і нефритовий кролик біжить, а чорні скроні вічнозелені".

青 鬓 Qīng bìn в цьому речення позначає чорне волосся, та використовується, як метафору на позначення молоді.

А у вірші відомого китайського поета Лі Бо є речення:

"君不见高堂明镜悲白发, 朝如青丝暮成雪"

詹福瑞 等. 李白诗全译. 石家庄: 河北人民出版社"

"Jūn bùjiàn gāotáng míngjìng bēi bái fà, cháo rú qīngsī mù chéng xuě"

zhānfúrui děng. Lǐbái shī quán yì. Shíjiāzhuāng: Héběi rénmín chūbǎn shè"

Невже ви не бачите, друзі,

Як в царствених шатах дзеркала

Сумують за волоссям, - вони вчора

Чорніше шовку були,

А нині стали снігом? (Ли Бо, 1956, с. 75)

В цьому верші 青 qīng відображає чорний колір волосся.

Незважаючи на вся позитивні значення 青 qīng має й декілька значень з негативним відтінком.

Наприклад:

青面獠牙 qīng miàn liáo yá (дослівно, синя морда, стирчать ікла) має значення – злісний, лютий.

青红皂白 qīng hóng zào bái (дослівно, синє і червоне, чорне і біле) – не розумітися на суті питання.

Під впливом західної культури, здавалось би на перший погляд звичайне слово 青蛙 qīngwā зелена жаба, набуло негативного відтінку і використовується як прізвисько некрасивої молодої людини.

Висновки до розділу 3

Фразеологія – це розділ мовознавства, який відображає накопичений народом досвід і характер мовної моделі мови, який впродовж багатьох років створив специфічну мовну картину світу і культурні традиції етносу. Фразеологізми відображають в собі культурні особливості та менталітет країни.

У китайській мові є п'ять основних видів фразеологізмів: чен юй 成语 Chéngyǔ, янь юй 颜语 Yán yǔ, сехоу юй 歇后语, гуаньюн'юй 惯用语 Guànyòng yǔ та су юй 俗语 Súyǔ. Вони всі широко використовуються в буденному житті, але найбільш популярними залишаються чен юй. Ми робимо висновок, що деякі вирази неможливо дослівно перекласти, так як сприйняття кольору, в силу культурних особливостей, дуже відрізняється.

Жовтий колір був кольором знаті та влади, мав величне та поважне значення, але під впливом західної культури, він поступово втратив своє першопочаткове значення, та набув нового низького, вульгарного значення.

Червоний колір в основному має позитивні значення та вважається одним з основних кольорів в китайській культурі. Ми помітили що значення

червоного у китайській та в українській мові схожі. В обох культурах червоний колір несе значення успіху, краси та святковості.

Ми зробили висновок, що адекватного перекладу кольору 青 qīng не існує, так як цей колір виражає одночасно зелений, синій і чорний колір. Без контексту важко, або навіть не можливо зрозуміти який саме колір мався на увазі. В українській мові, нажаль, немає кольору, що об'єднує такі різні відтінки одним словом. Тому при перекладі потрібно поспиратись на контекст та фонові знання про предмет.

З роками кожен колір набув певного змісту та символізму. Деякі символічні значення заміщуються новими, а деякі так вкоренилися в мові і культурі, що навряд чи зазнають змін в майбутньому.

ВИСНОВКИ

Кольоросприйняття є не від'ємною частиною кожного народу. Здавалось би, бачимо ми всі однокові кольори, але наскільки різне сприйняття та ставлення. Явище кольору викликає зацікавлення у вчених з різних сфер, але особливу увагу вивченню кольору приділили психологи, фізики та лінгвісти. Сприйняття кольору відображає особливості менталітету та соціокультурних рис життя народу.

Основні терміни для позначення кольору були вигадані так давно, що сьогодні ми можемо тільки припускати приблизні дати та першопочаткове місце їх появи.

Колороніми з'явилися в той період часу, коли з'явилася потреба в їх використанні для позначення кольору.

Перші позначення кольорів були виявлені дослідниками на ворожильних кістках "Цзягувень" ("甲骨文" "Jiǎgǔwén"), котрі відносяться до 14-11 століття до н. е.

Говорячи про кольори ми не змогли не згадати китайське філософське вчення У- сін ("五行学说" "Wǔxíng xuéshuō"). Згідно з філософією У- сін, весь всесвіт складається з п'яти елементів. Ці елементи позначають п'ять сторін світу, п'ять стихій та відповідні їм кольори: Дерево – зеленувато-синій – схід, Вогонь – червоний – південь, Земля – жовтий – центр, Метал – білий – захід і Вода – чорний – північ. Опираючись на філософське вчення "У- сін" та роботи Вільяма Бакстера, ми припускаємо, що 白 bái білий 黄 huáng жовтий 朱 zhū/赤 chì яскраво-червоний, 青 qīng зеленувато-синій і 黑 hēi чорний були основними термінами, котрі позначали кольори в давнині.

З роками кожен колір набув певного змісту та символізму.

В давнину колір одягу в Китаї відзначав соціальний статус. Колір також відіграв важливу роль в оснащенні будинку, кольору меблів та посуду.

Китайська мова не зважаючи на свою лаконічність досить багата на фразеологізми. В китайській мові виділяють 5 видів фразеологізмів: чен юй 成

语 Chéngyǔ, янь юй 颜语 Yán yǔ, сехоу юй 歇后语, гуаньюн'юй 惯用语 Guànyòng yǔ та су юй 俗语 Sùyǔ. Найпоширенішим у використанні в повсякденному спілкуванні є чен юй. Фразеологізми відображають в собі культурні особливості та менталітет країни.

Фразеологізми в кожній мові відображають лінгвістичну спадщину, культуру, бачення світу, звичаї, обряди та історію країни. Знання колоронімів відіграють важливу роль в комунікації та міжкультурному та соціокультурному аспекті. Китайська мова насичена колоронімами, на прикладах в нашій роботі ми побачили особливості використання та перекладу.

Аналізуючи результати проведеного нами дослідження ми можемо зробити наступні висновки:

1. Ознайомившись з теоретичними джерелам з теми колороніми ми визначили, що колоронім – це лексичні одиниці, денотативне значення яких є ознака кольору (Ковальська, 2001, с. 19). Згідно з філософським вченням У- сін ("五行学说" "Wǔxíng xuéshuō") світ поділяється на п'ять кольорів, котрі прийнято вважати основними: 白 bái білий 黄 huáng жовтий 朱 zhū/赤 chì яскраво-червоний, 青 qīng зеленувато-синій і 黑 hēi чорний.
2. Розглянувши лексико - семантичні особливості колоронімів у китайській мові, ми прийшли до висновку, що семантичне розширення початкових значень кольору відбувається за допомогою метафоризації, метонімії, відчуття протилежного відношення та шляхом прагматичного виведення. Ми дізналися, що значення, що трактуються через метафору або метонімію (наприклад, чорний – темний; білий – чистий), залежать менше від контексту та суб'єктивної інтерпретації мовців, ніж ті, що тлумачаться через прагматичні та змістові відносини (наприклад, 白色 báisè білий – 白眼 báiyǎn ворожість). Проаналізувавши приклади, котрі були наведені в нашій роботі, ми

дійшли висновку, що розвиток розширених значень колоронімів відбувається також під впливом сприйняттям людей фізичного світу.

3. На прикладах наведених у нашій роботі ми розглянули особливості колірної символіки культурі Китаю, виявили властивості та характеристики кольорової символіки. Детально розглянувши значення колоронімів: жовтий, червоний та 青 qīng зеленувато-синій колір. Ми дізнались, що колір відіграє значну роль у китайській культурі. Кольороніми не тільки служать для позначення кольору предмета, а ще й для передачі емоційного стану та відображення особливості менталітету та соціокультурних рис життя народу.

Твердження та припущення наведені в нашій роботі, мають суто когнітивну та прагматичну спрямованість.

Складно детально описати кожен основний колір тож, в нашій роботі ми намагались пригати тільки основні данні, які можуть знадобитися при ознайомленні зі світом китайської мови.

За допомогою порівняльного методу, ми порівняли культурні підтексти основних колоронімів в китайській мові, проаналізували їх подібність та відмінності приводячи приклади.

Ця робота може послугувати фундаментом для більш детального дослідження в майбутньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Багана Ж. (2011). *Различные подходы к изучению к изучению цветообразований*. Белград: Научная мысль Кавказа.
2. Балл Ш. (2011). *Французская стилистика*. Москва: Эдиториал УРСС.
3. Бао Х. (2004). *Китайская культура та китайсько - англійський переклад*. Пекін: Видавництво літератури іноземними мовами.
4. Баранов А. Н. Добровольский Д. О. (2008). *Аспекты теории фразеологии*. Москва: Знак.
5. Баранов А.Н. Добровольский Д.О. (2013). *Основы фразеологии: краткий курс : учебное пособие*. Москва: Флинта.
6. Баранова З.И. (1968). *Чэньюй как разряд фразеологизмов китайского языка*. (автореф. дис. канд. филол. наук). Москва.
7. Баранова З.И. (1973). *Моделируемые фразеологизмы в китайском языке. Исследования по китайскому языку*. Москва: Наука.
8. Бахилина Н.Б. (1975). *История цветообозначений в русском языке*. Москва: Наука.
9. Бельчиков Ю.А. Виноградов В.В. (2004). *Традиции и новаторство в науке о русском языке*. Москва: Высшая школ.
10. Уорф Бенджамин Ли (2016). *Язык, сознание, и реальность. Эпистемология и философия науки*, 4, с. 214-219.
11. Будій З. І. До проблеми перформативності літературного твору. *Наукові записки. Серія "Філологічна"*, 35, с. 54-56.
12. Вахтин Б., Карлина Р. (1959). *Страна Хань*. Ленинград: Детская литература.
13. Ветров П.П. (2004). *Классификация идиом современного китайского языка («путунхуа») на основании выделения семантических полей*. Москва: РАН Институт языкознания.
14. Ветров П.П. (2007). *Фразеология современного китайского языка: синтаксис и стилистика*. Москва: Восточная книга.

15. Войцехович И.В. (1996). *Стилистические особенности основных разрядов фразеологических единиц современного китайского языка*. (автореф. дис. канд. филол. наук). Москва.
16. Войцехович И.В. (2007). *Практическая фразеология современного китайского языка*. Москва: Восток – Запад.
17. Горелов В.И. (1984). *Лексикология китайского языка*. Москва: Просвещение.
18. Горелов В.И. (2005). *Стилистика современного китайского языка*. Москва: Просвещение.
19. Джеймсон К.А. (2005). *Роль культуры в названии цветов*. Москва: Восток – Запад.
20. Драгунский В. В. (1999). *Цветовой личностный тест: Практическое пособие*. Минск: Харвест.
21. Завьялова В.Л. (2019). *Психолингвистические проблемы перевода речи с признаками иноязычного акцента*. Москва: Канцлер.
22. Ивахницкая А. Э. (2001). *Основные прилагательные цвета в истории развития русского и английского языков*. (дис. канд. филол. наук). Саратов.
23. Иоханнес Иттен (2017) . *Искусство цвета*. Латвия: PNB Prin.
24. Истомин К., Ильина И., Уляшев О.(2016). Восприятие цвета у русско- и комиязычного населения Республики Коми. *Антропологический форум*, 29, с.9–37.
25. Іонов І.А., Комісова Т.Є. (2018). *Фізіологія сенсорних систем*. Харків: ФОП Петров В.В..
26. Касаткина Т. Ю. (2016). Психолингвистические предпосылки изучения семантики цвета в разносистемных языках. *Многоязычие в образовательном пространстве*, 7, с. 129–136.
27. Кезина, С.В. (2010). *Семантическое поле цветообозначений в русском языке (диахронический аспект)*. (автореф. дис. канд. филол. наук). Челябинск.

- 28.Кобзев А.И. (2019). Секреты «скрученных ушей». Москва: Институт востоковедения РАН.
- 29.Ковальська І.В. (2001). *Колористика як перекладознавча проблема (на матеріалі українських і англомовних художніх текстів)*. Київ: Рукопис.
- 30.Корнева, А. М. (2014). *Фразеологизмы как отражение мировоззренческой и культурной разницы между востоком и западом*. Москва: Восток – Запад.
- 31.Корнилов О.А. (2005). *Жемчужины китайской фразеологии*. Москва: ЧеРо.
- 32.Корсун А. Н. Лавриненко Н. Е. (2010). *Загадки истории. Лики Поднебесной*. Москва: Фолио.
- 33.Костанда І. О. (2015). Функції колоронімів зі значенням "жовтий" у романі Цао Сюеціня "Сон у червоному теремі". *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія»*, 19, с. 70-73.
- 34.Костанда І. О. (2015). Функції колоронімів зі значенням "червоний" у романі Цао Сюеціня "Сон у червоному теремі". *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія»*, 17, с.34-36.
- 35.Кунин А. В. (2006). *Фразеология современного английского языка*. Северодвинск: Феникс.
- 36.Кушнина Л.В. Синьюнь К. (2018). Функционально-семантическое поле терминов цвета в русской и китайской лингвокультурах. *Вестник Пермского национального исследовательского политехнического университета. Проблемы языкознания и педагогики*, 4, с. 33-42 .
37. Ли Бо (пер. Анна Андреевна Ахматова). (1956). *Китайская классическая поэзия (Эпоха Тан)*. Москва: Государственное издательство художественной литературы.
- 38.Лисевич И. С. (1974). *Древние мифы о Хуан-ди и гипотеза о космических пришельцах*. Москва: Наука.

39. Лю Фанбин. (2020). *Сопоставительное исследование лингвокультурной коннотации имён основных цветов спектра в русском и китайском языках*. (автореф. дис. ... канд. филол. наук). Челябинск.
40. Люшер М. (2005). *Цветовой тест*. Москва: АСТ, Сова.
41. Мельник В.І., Качан О.Ю (2012). Кольороназви «жовтий» та «синій» у семантиці фразеологічної одиниці в англійській та французькій мовах. *Філологічні студії. Збірник наукових праць*, 1, с. 120-123.
42. Морозова Т.А.(2017). *Историю семантика и символика красного цвета в китайском языке*. (автореф. дис. канд. филол. наук). Кемерово.
43. Олешков М.Ю. (2006). *Основы функциональной лингвистики: дискурсивный аспект*. Нижний Тагил: НТГСПИ.
44. Панина А.А. (2016). Психология цвета. *Бюллетень медицинских интернет-конференция*, 5, с. 566.
45. Полякова Д. Н. (2009). *Лингвокультурологический анализ колоронимов в составе профессионально маркированных единиц*. (автореф. дис. канд. филол. наук). Москва.
46. Прядохин М.Г. (2004). Китайские недоговорки-иносказания. *Гуманитар*, 46, с. 94-98.
47. Разумов В. И. (2008). *Категориально-системная методология в подготовке ученых*. Омск: ОмГУ.
48. Рахилина Е. В. О (2000). *Цветном и бесцветном. Когнитивный анализ предметных имен. Семантика и сочетаемость*. Москва: Русские словари.
49. Рогачев А.П. (1993). *Идиоматика китайского языка, отображенная в устойчивых словосочетаниях (чэньюй)*. (дис. канд. филол. наук). Москва.
50. Розенбергер Ф. (пер. И. Сеченов). (1993). *История физики*. Москва: ОНТИ.
51. Садовая, А.В. (2007). *Системы цветоименования английского и китайского языков: от абстрактного к образно-ассоциативному и гендерному уровням*. (автореф. дис. канд. филол. наук). Казань.

52. Уорф Б. Л. (2016). Язык, сознание, и реальность. *Эпистемология и философия науки*, 49, с. 6-16.
53. Фельдман Д.М. (2006). Красные, белые: советские политические термины в историкокультурном контексте. *Вопросы литературы*, 4, с. 5-25.
54. Фрумкина Р.М. (1984). *Цвет. Смысл. Сходство (аспекты психолингвистического анализа)*. Москва: Наука.
55. Хомский Н. (1972). *Аспекты теории синтаксиса*. Москва: МГУ Москва, Ленгоры .
56. Хэ Чж. (2009). Цветовая символика национального костюма в китайской и русской культурах. *Философия и наука в культурах запада и востока*, 2, с.15-18.
57. Чжао Нун. (2004). *История дизайна в Китае (中国设计史)*. Китай. Шанси: Народное изобразительное искусство.
58. Чэнь Си. (1991). Переносные значения слов-цветообозначений в устойчивых сочетаниях китайского языка в сопоставлении с русским языком. *Вестник Московского университета*, 1, с. 48-53.
59. Шхвацабая Т.И. (1985). *Цветообозначения в языке и речи (на материале английского языка)*. Москва: Рипол Классик.
60. Ян Л. (2018). Особенности перевода фразеологических единиц с компонентом цветообозначения (на материале китайского и русского языков). *Вестник Кыргызстана*, 2, с. 10-18.
61. Baxter W. H. (1983). *A look at the history of Chinese color terminology*. Hong Kong: The Chinese University of Hong Kong Press.
62. Berlin B. (1969). Basic color terms: their universality and evolution. *International Journal of American Linguistics*, 37, pp. 270–275.
63. Kikuchi A. (1983). Semantic extension in the colour lexicon. *Foundations of Language*, 7, pp. 25 - 64
64. Laursen R. (2008). Characterization of dyestuffs in ancient textiles from Xinjiang. *Dyes Pigments*, 100, pp.135-141.

65. Robert M. (1992). From Brightness to Hue: An Explanatory Model of Color-Category Evolution [and Comments and Reply]. *Current Anthropology*, 33, pp. 137-186.
66. Tao, Wang. (1994). Colour terms in Shang oracle bone inscriptions. *Bulletin of the School of Oriental and African Studies*, 59, pp. 63-101.
67. Traugott E. Dasher R. (2002). *Regularity In Semantic Change*. Cambridge: Cambridge University Press.
68. Wu J. (2011). The evolution of basic color terms in Chinese. *Journal of Chinese Linguistics*, 39, pp. 76-122.
69. Xing J. Z. (2008). Semantics and Pragmatics of Color Terms in Chinese. *Studies of Chinese Linguistics: Functional Approaches*, 1, pp. 3-16.
70. Yang Z. Hao X. (2016). *Dictionary of Psychology*. Shanghai: Shanghai Lexicographical Publishing House.
71. Ying Jun LI. (2007). *Context, translator and history : a study of three translations of Luotuo Xiangzi in the USA*. Взято з: https://commons.ln.edu.hk/tran_etd
72. Zhiqun J. (1994). Diachronic change of object markers in Mandarin Chinese. *Language Variation and Change*, 6, pp. 201-222.
73. 百度文科: <https://wenku.baidu.com>
74. 简书: <https://www.jianshu.com>)
75. 科普中国 - 科学原理一点通: http://www.xinhuanet.com/science/2020-07/17/c_139219907.htm
76. 新浪历史: <http://history.sina.com.cn>

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ДОВІДКОВОГО ХАРАКТЕРУ

77. Білодід І. К. (1970). *Словник української мови*. Київ: Наукова думка.
78. Большой китайско-русский словарь: <http://bkrs.info>
79. 现代汉语学习词典. (2010). 北京: 商务印书馆.
80. 在线汉语字典: <http://xh.5156edu.com/html3/17078.html>

81.古代汉语词典.(1998).北京:商务印书馆.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

82.百度百科: <https://baike.baidu.com>

83.何平(2004).汉语成语词典.电子科技大学出版社.

84.李学勤(2013).《字源》.天津:天津古籍出版社.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

№	Китайське слово	Піньїнь	Переклад
1	紫禁城	zǐjìnchéng	Заборонене місто
2	紫衣	zǐyī	одяг пана
3	紫宙	Zǐ zhòu	всесвіт
4	紫罗兰	zǐluólán	фіалка
5	筓路蓝缕	bì lù lán lǚ	важка праця першовідкривача
6	蓝领	lánlǐng	"Синій комірець"
7	采蓝	Cǎi lán	збирати індіго
8	蓝本	lánběn	першоджерело
9	绿茶婊	lǜchábiǎo	дівчина, яка прикидається милою і наївною, приховуючи свою холодну і розсудливу натуру
10	绿衣	lǜ yī	одяг зеленого кольору (в давнину одягали чиновники нижчі за статусом)
11	绿色食品	lǜsè shípǐn	екологічно чисті продукти харчування
12	戴绿帽子	dài lǜmàozi	обдурений чоловік, котрому зраджує дружина
13	绿化	lǜhuà	озеленення
14	黄了	huángr	збанкрутувати
15	黄书	huángrshū	порнографічна книга
16	黄帝	huángrdì	Хуан-ді / Жовтий імператор
17	黄金	huángrjīn	золото

18	黄脸	huánɡliǎn	жовтолиций
19	火红	huǒhóng	багряний
20	戴红帽子	dài hóngmàozi	приналежність до партії або наявність зв'язку з нею
21	眼红	yǎnhóng	заздрити
22	红人	hóngrén	відома людина, улюбленець
23	红利	hónglì	прибуток
24	红事	hóngshì	весілля
25	红心	hónɡxīn	відданість
26	脸红	liǎnhóng	рум'янець
27	拉黑	lāhēi	заблокувати(в соц.. мережі)
28	黑五类	hēiwǔlèi	п'ять категорій верств населення, котрі дискредитують себе
29	黑心眼	hēixīnyǎn	злий намір
30	黑市	hēishì	чорний ринок
31	黑路	Hēi lù	чорна дорога
32	黑暗	hēi'àn	темрява
33	紫虚	zǐxū	небеса (образно називають, палати небесного володаря)
34	绿灯	lǜdēng	дати зелене світло (дозволити)
35	绿茶	lǜchá	зелений чай
36	绿洲	lǜzhōu	оазис (зеленна ділянка)
37	桃红柳绿	táohóng liǜlǜ	яскравість весняних фарб, весняний пейзаж (дослівно, персиковий і зелений колір)

38	绿叶	lǜyè	зелене листя
39	水绿	shuǐlǜ	світло-зелений
40	碧绿	bìlǜ	яскраво зелений
41	绿地	lǜdì	зелені насадження
42	绿篱	lǜlí	зелений живопліт
43	白痴	báichī	дурник
44	白事	báishì	похорон
45	白军	báijūn	біла гвардія
46	白眼	báiyǎn	закочувати очі
47	白费	báifèi	дарма витратити
48	洁白	jiébái	чистий
49	雪白	xuěbái	білосніжний
50	黄泉	huángquán	загробний світ
51	黄干干	huánggāngān	засохнути
52	萎黄	wěihuáng	зав'янути
53	黄茂	huángmào	жовті поля
54	黄落	huánɡluò	в'янення
55	黄叶	huánɡyè	жовте опале листя
56	黄昏	huánɡhūn	вечерні сутінки
57	黄脸婆	huánɡliǎnpó	не молода жінка
58	黄色书籍	huánɡsè shūjí	порнографічна література
59	扫黄	sǎohuánɡ	боротьба з порнографією і жовтими виданнями
60	黄口孺子	huánɡkǒurúzi	(образно) жовтодзюб
61	事情黄了	Shìqíng huánɡle	справа зазнало невдачі

62	地黄	dìhuáng	жовта земля або земля
63	黄黄	Huáng huáng	жовтий
64	黄袍	huángpáo	жовте вбрання імператора
65	红运	hóngyùn	вдача
66	红泪	hónglèi	криваві сльози (про сльози, викликані важкими душевними переживаннями)
67	红军	hóngjūn	Червона армія
68	走红	zǒuhóng	стати відомим
69	红豆相思	hóngdòu xiāngsī	думки закоханих один про одного
70	红颜	hóngyán	гарна дівчина
71	红白大事	hóngbáidàshì	великі щасливі та нещасні події(весілля або похорони)
72	红妆	hóngzhuāng	жіночий туалет
73	黑车	hēichē	нелегальне таксі
74	涨红	zhànghóng	почервоніти (про обличчя)
75	红焰	hóngyàn	полум'я
76	红罗	Hóng luō	шовк червоного кольору
77	红衣	hóngyī	одяг червоного кольору
78	血红	xuèhóng	криваво червоний
79	黑气	Hēi qì	темні сили
80	黑钱	hēiqián	тіньовий капітал
81	黑孩子	hēiháizi	незаконна дитина (дитина, чиє народження перевищує норму народжуваності)

82	黑店	hēidiàn	магазин, де обманюють
83	黑话	hēihuà	лихослів'я
84	黑路上	Hēi lùshàng	натрапити на невдачу (дослівно, чорна дорога)
85	黑狱	Hēi yù	пекло
86	黑暗世界	hēi' ànshìjiè	темний світ
87	白市	báishì	білий ринок
88	黑夜	hēiyè	темна ніч
89	黑家白日	hēijiabáirì	вдень і вночі
90	黑头发	hēitóufa	чорне волосся
91	黑眸	hēimóu	чорні очі
92	白匪	báifěi	Біла гвардія
93	独白	dúbái	монолог
94	黑处	Hēi chù	темне місце
95	白道	báidào	легальний
96	白吃白喝	báichī báihē	бути дармоїдом
97	白话	báihuà	даремно говорити
98	白来了	báilái le	прийти даремно
99	白字	báizi	неправильно написаний ієрогліф
100	开门红	kāiménhóng	покласти успішний початок
101	红包	hóngbāo	червоний конверт (подарунок у вигляді грошей)
102	红红火火	hónghóng huǒhuǒ	успішний
103	纯白	chúnbái	кристально чесна (наприклад, людина)

104	明白	míngbai	розуміти, зрозуміло
105	白手起家	báishǒu qǐjiā	створювати на порожньому місці
106	空白	kòngbái	порожній
107	蓝图	lántú	початковий проект
108	黑蓝	hēilán	темно-синій
109	蓝灰色	lánhuīsè	сірувато-синій
110	蓝葵	Lán lóu	зношений одяг
111	白章	báizhāng	білі візерунки.

PE3IOME

颜色感知并非每个国家都不可或缺的一部分。似乎我们所有人都看到相同的颜色，但是感觉和态度却不同。颜色名称是标记，其含义是颜色的标志。

颜色的基本术语是很久以前发明的，因此今天我们只能假定颜色的大概日期和原始位置。

颜色名称出现在需要使用它们来表示颜色的时候。

最早的颜色命名是研究人员在“甲骨文”上发现的，其历史可追溯到公元前 14 至 11 世纪。

说到色彩，我们不能忽视中国哲学教义“五行学说”。根据五行的哲学，整个宇宙由五个元素组成。这些元素表示世界的五个方面，五个元素及其相应的颜色：木材-绿蓝色-东部，火-红-南部，地球-黄色-中心，金属-白-西部和水-黑-北部。

多年来，每种颜色都有一定的意义和象征意义。

在我们工作的第二部分中，我们略微拉平了水平，看到了乌克兰语和中文中的同义词的区别和相似之处。值得注意的是，在中国，色彩比我们的文化更重要。在远古时代，中国的服装颜色标志着社会地位。颜色在家具摆设，家具和餐具的颜色中也起着重要作用。

中文虽然简短，但措辞却相当丰富。中文有 5 种类型的用语：陈语成语，颜语颜语，休后语，惯用语和俗语。日常交流中最常见的用法是成语。语词学反映了该国的文化特征和心态。

每种语言的语用学都反映了该国的语言传承，文化，世界观，习俗，仪式和历史。地名知识在交流以及跨文化和社会文化方面起着重要作用。中文中充斥着各种颜色，在我们工作中的例子中我们看到了使用和翻译的特殊性。

在我们的工作实例中，我们考虑了中国文化中色彩象征的特征，确定了色彩象征的性质和特征。

详细检查了颜色名称的含义：黄色，红色和青绿色。

在我们的研究中，我们发现了几种用于开发不同名称的含意的机制。这是一个隐喻，一个转喻，一种相反的态度和务实的结论。我们已经看到，通过隐喻或转喻来解释的含意（例如，黑色-黑色；白色-纯净）对说话者的上下文和主观解释的依赖性要小于通过语义关系和实用结论得出的含意（例如，白眼--敌意）。

通过分析我们工作中给出的例子，我们得出结论，在物理世界中人们对感知的影响下，颜色名称扩展含意的发展就发生了。

我们工作中提出的陈述和假设具有纯粹的认知和务实取向。

很难详细描述每种主要颜色，因此在我们的工作中，我们试图仅记住学习汉语世界时可能需要的基本数据。

通过比较方法，我们比较了中文中主要色标的文化亚文本，分析了它们的异同，并举例说明。

这项工作可以作为将来进行更详细研究的基础，可以在每个基本颜色概念中加入文化差异，并分析颜色名称的异同。